

LUNDS
UNIVERSITET

Victims without crime

En studie om barns rättsliga status vid bevittnande av våld i nära relation

Av: Fredrika Andersson

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)
Vårtermin 2017

Handledare: Eva Friis

Examinator: Håkan Hydén

Abstract

This essay examines children who witness domestic violence and which political and legal changes have been made in this area. The main purpose is to examine the political arguments pro and contra these children's right to become plaintiffs, but it also considers the arguments for making the children into legal victims.

By using the theory about parallel norm creating process and Næss pro et contra analysis this essay tries to explain the legal changes that have and have not been made. In 2003, the first legal change was made when a child had witnessed domestic violence. This change resulted in making it to an aggravating circumstance. The second change came in 2006 and made these children into legal victims, which lead to these children having the right to indemnity from Brottsoffermyndigheten. After this change, and even before, multiple political motions have been filed that argues that children who witness domestic violence should be plaintiffs.

A repeated argument that is used when it comes to children who witness domestic violence and their legal status is that children who witness violence are being exposed to a form of psychological violence. This sort of violence can be as harmful as children who are victims for physical violence. Earlier studies show this as well and these studies describe the impact and consequence witnessing domestic violence can have on children.

Therefore, this essay will examine what has been made for these children and how valid the political arguments have been.

Nyckelord: Barn, bevittna, brottsoffer, målsägande, våld

Förkortningslista

Bet	Betänkande
BrB	Brottsbalken (1962:700)
BrSkL	Brottsskadelagen (2014:322)
FUK	Förundersökningskungörelse (1947:948)
NJA	Nytt juridiskt arkiv
PTSD	Posttraumatisk stressyndrom
Prop	Proposition
RB	Rättegångsbalken (1942:740)
SOU	Statens offentliga utredningar

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.1 Problemformulering.....	1
1.2 Syfte och frågeställning	2
1.3 Rättssociologisk relevans	3
1.4 Avgränsning.....	3
1.5 Definitioner.....	4
1.6 Disposition.....	4
2. Bakgrund	4
2.1 Brottsoffer eller målsägande, vad är skillnaden?.....	4
2.2 Barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda	6
2.3 Brottskadelagen.....	7
2.4 Nya Zeeland.....	8
3. Teori	8
4. Metod	9
4.1 Litteraturöversikt	10
4.2 Material till tidigare forskning.....	10
4.3 Material till empirin.....	11
4.4 Argumentationsanalys	13
5. Tidigare forskning	14
5.1 Område 1	14
5.2 Område 2	15
5.3 Område 3	17
6. Resultat och analys: den politiska och rättsliga processen.....	17
6.1 Proposition 2002/03:53.....	18
6.1.1 Hållbarhetsanalys	19
6.2 Tema 1	20
6.2.1 Hållbarhetsanalys	21
6.3 Proposition 2005/06:166.....	21
6.3.1 Hållbarhetsanalys	22
6.4 Tema 2	23
6.4.1 Hållbarhetanalys	24
6.5 Tema 3	25
6.5.1 Hållbarhetsanalys	25
6.6 Betänkanden	26

6.6.1 Hållbarhetsanalys	26
6.7 Slutsatser.....	26
7. Effekter.....	27
7.1 Rättsfall.....	27
7.2 Brottskadeersättning.....	27
8. Diskussion och slutsats.....	29
8.1 Kritisk tillbakablick	30
8.2 Vidare forskning	31
9. Källförteckning.....	32
9.1 Tryckta källor	32
9.2 Elektroniska källor.....	34
9.3 Lagar och riksdagstryck.....	35
10. Bilaga 1	39

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Våld i nära relation är något som diskuteras i stor utsträckning i samhället och att kvinnor är de mest utsatta råder det inget tvivel om (Nationellt centrum för kvinnofrid [NCK] u.å.). I många av dessa hem finns det även barn som blir vittnen till detta våld. Hur dessa barn påverkas och vad som kan göras för dessa barn diskuteras däremot inte i samma utsträckning (Rädda Barnen u.å.).

Forskning har visat att det är skadligt för barn att bevittna våld i nära relation. Bland annat riskerar barn att utveckla posttraumatiskt stressyndrom [PTSD] och depression (Spilsbury, Belliston, Drotar, Drinkard, Kretschmar, Creeden, Flannery och Friedman 2007 & Zinzow, Ruggiero, Resnick, Hanson, Smith, Saunders och Kilpatrick 2009). Det finns även risk att barnen utvecklar ett aggressivt och skadligt beteende (Calvete och Orue 2013 & Zhang, Finy, Bresin och Verona 2015).

Som det ser ut idag är det en försvårande omständighet att låta barn bevittna våld i nära relation enligt Brottsbalken (1962:700 [BrB]) 29 kap. 2 § p.8. Barn som bevittnat våld i nära relation har även rätt till brottskadeersättning enligt Brottskadelagen (2014:322 [BrSkL]) 9 §. Detta innebär att dessa barn är brottsoffer enligt svensk lag. Däremot finns det inget i lagen som stödjer att barn som bevittnat våld mellan närstående har status som målsägande.

Rädda Barnen och Barnombudsmannen är båda organisationer som jobbar för barnets bästa. De anser båda att barn som bevittnar våld i nära relation behöver få en starkare ställning och att de ska betraktas som målsägande (Rädda Barnen u.å. & Nyberg 2007). Rädda Barnen har i en rapport presenterat att barnen i familjer där våld förekommer ofta glöms bort och inte tas med i utredningen, och även glöms bort av samhället. Hade barnen varit målsägande hade detta kunnat förhindras i stor utsträckning (Nordin 2009, s.19). Rädda Barnen argumenterar för att det är en slags psykisk misshandel att se sin förälder bli slagen. Därför borde barn som bevittnat våld mot närstående få målsägandestatus precis som våldsutsatta barn. Rädda Barnen menar att barn ska ha rätt till behandling, skydd och stöd oavsett om barnet själv blir slagen eller om det är en förälder som utsätts (Rädda Barnen u.å.).

År 2007 skrev Lena Nyberg på Barnombudsmannen en skrivelse till Justitiedepartementet angående barn som bevittnat våld i hemmet och hon var positiv till den ökade uppmärksamhet som barnen fått. Däremot menade hon att dessa barn behövde få ställning som ett

straffrättsligt brottsoffer. Hon hävdade att det krävs en tydligare markering att det är fel att utsätta barnen för det psykiska lidandet som bevittnandet av våld innebär, och att barnen behöver fler rättigheter. De skador som kan uppkomma när ett barn bevittnat våld mot närstående är bland annat långvariga psykiska problem och kroppsliga stressreaktioner. Därför behöver skyddet och rättigheterna för barn som bevittnat våld i nära relation öka (Nyberg 2007). Detta är något som överensstämmer med Förenta Nationerna [FN] Barnkonventionen då barn enligt 19:e punkten ska skyddas mot psykiskt och fysiskt våld (Förenta Nationerna 1990).

Enligt en utredning som gjordes 2001 är det tio procent av alla barn i Sverige som någon gång upplevt våld i hemmet och fem procent gör det ofta (SOU 2001:72 s.26). Enligt Rädda Barnen bevittnar var tolfte barn i Sverige våld mellan vuxna i hemmet (Rädda Barnen u.åb).

Genom det som här framförts framkommer att det finns en konflikt angående barn som bevittnat våld i nära relation. Konflikten består av om barnen ska få status som målsägande eller om de ska fortsätta vara enbart brottsoffer. Denna konflikt finns främst med tanke på den skada det innebär för barnet att bevittna våld mellan närstående och de risker barnet utsätts för.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur politiker har försökt stärka skyddet för barn som bevittnat våld i nära relation genom att införa rättsliga regleringar. Genom att analysera argumenten som har använts i politiska förslag undersöks de rättsliga förändringar som har skett, samt effekten av dessa. Även de politiska förslag om att barnen ska få status som målsägande och att det ska införas en kriminalisering av att låta barn bevittna våld i nära relation analyseras. Detta för att kunna dra slutsatser om det är något som borde realiseras. Uppsatsen analyserar de argument som har använts i de politiska förslagen för att se hur vetenskapligt hållbara de är. Detta görs genom att värdera argumenten gentemot tidigare forskning och därifrån dra slutsatser om det finns stöd för argumentationen. Genom detta blir frågeställningarna för denna uppsats följande:

- Vilka rättsliga förändringar har skett för barn som bevittnat våld i nära relation och vilka effekter har förändringarna haft för barnen i förhållande till lagändringarnas syfte?
- Hur har det inom politiken argumenterats för en stärkt rättslig ställning för barn som bevittnat våld i nära relation, samt hur vetenskapligt hållbara är argumenten?

1.3 Rättssociologisk relevans

Rättssociologi försöker analysera och beskriva rätten i samhället samt hur samhället och lagar påverkar och formar varandra (Mathiesen 2005, s.16–18). Denna uppsats är rättssociologisk relevant på så sätt att det finns en debatt i samhället och inom politiken. Denna debatt är angående barn som bevittnat våld i nära relation och att de behöver få en starkare ställning i samhället och till och med borde ses som målsägande (Rädda Barnen u.åa. & Nyberg 2007). Detta står i konflikt till lagens utformning som inte ser det som brottsligt att låta barnen bevittna våld mellan närstående, och därmed kan barnet inte heller vara målsägande. Genom att beskriva och analysera hur politiker har försökt påverka rätten som i sin tur ska påverka samhället, och framför allt barn som bevittnat våld mot närstående, blir denna uppsats intressant ur ett rättssociologiskt perspektiv.

1.4 Avgränsning

Inför uppsatsen behövdes en del avgränsningar göras. Det bevittnade våldet ska ha skett mellan närstående, och som är närstående till barnet, i första hand föräldrarna. Våld som har lett till död kommer inte att behandlas i denna uppsats eftersom det är en annan slags problematik som uppstår vid detta våld.

Socialtjänstlagen (2001:453) 5 kap. 1 § p.1 fastslår att det är socialnämnden som ska “verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden”. Vad deras roll är för barn som bevittnat våld mellan närstående har valts att inte inkluderas i denna uppsats. Detta valet gjordes för att uppsatsen skulle hållas till det straffrättsliga och barnens rättsliga status.

I resultatdelen har jag valt att endast ta upp politiska dokument i form av propositioner, motioner och betänkandena till motionerna. Detta val gjordes eftersom det främst är genom dessa skrivelser som lagförslag kommer fram (Sveriges riksdag 2016). Det har inte lagts någon större vikt vid vilket parti som lagt fram förslagen då detta inte ansågs relevant. Det som ville nås genom de politiska dokumenten var argumenten och inte vilka partier eller enskilda politiker som haft en viss ståndpunkt. Det kommer inte tas upp andra myndigheter eller organisationers ståndpunkt i frågorna i resultatdelen utan valet gjordes att hålla uppsatsen rent politisk. Detta innebär att det finns en risk att en del synvinklar och argument inte kommer fram vilket jag är medveten om. Undantag görs vid presentationen av propositionerna då de blivit kommenterade av organisationer och det därför ansågs relevant att ta med vad dessa hade för synpunkter.

1.5 Definitioner

Barn - En person upp till 18 år.

Närstående - Till närstående räknas i första hand föräldrar, fosterföräldrar samt styvföräldrar.

Det kan även inkludera mor- och farföräldrar eller andra nära släktingar, eller syskon.

Bevittna - Med begreppet bevittna menas att ett barn har hört eller sett brottet.

Våld - Detta inkluderar misshandel, sexualbrott och hot (Brottsoffermyndigheten 2016a).

1.6 Disposition

Uppsatsen kommer här efter att börja med en bakgrund där bland annat skillnaden mellan brottsoffer och målsägande klargörs eftersom detta är av vikt för den fortsatta läsningen. Därefter följer en teoridel där det redogörs för den teori som används i uppsatsen och därefter beskrivs metoden som har använts. Detta följs utav delen tidigare forskning för att sedan komma in på resultatdelen där de propositioner, motioner och betänkanden presenteras som har varit av betydelse och intresse för denna uppsats. Därefter kommer ett avsnitt om effekter som lagförändringar på detta område har fått. Uppsatsen avslutas med en diskussion- och slutsatsdel som knyter ihop arbetet och en kritisk tillbakablick på arbetet samt förslag på vidare forskning inom detta område.

2. Bakgrund

I detta avsnitt kommer skillnaden mellan brottsoffer och målsägande klargöras. Därefter vad en utredning angående barnmisshandel har kommit fram till i frågan om barn som bevittnar våld mellan närstående. Slutligen kommer en beskrivning av dagens lagstiftning att presenteras samt Nya Zeelands lagstiftning angående barn som bevittnat våld mot närstående.

2.1 Brottsoffer eller målsägande, vad är skillnaden?

Brottsoffer och målsägande är närbesläktade begrepp som många gånger kan ses som synonymer. Det finns dock skillnader som är viktiga att känna till. Brottsoffer är ett vidare begrepp än målsägande, och en målsägande är alltid ett brottsoffer, men ett brottsoffer är inte alltid målsägande (Brottsoffermyndigheten 2012).

I rättegångsbalken (1942:740 [RB]) 20 kap 8 § finns definitionen av målsägande och den lyder: "Målsägande är den, mot vilken brott är begånget eller som därav blivit förnärad eller lidit skada." Lagkommentaren till denna paragraf delar upp målsägandebegreppet i tre olika delar. De är "den mot vilken brottet är begånget", "som därav blivit förnärad", samt "lidit skada" (Fitger, Sörbom, Eriksson, Hall, Palmkvist och Renfors 2016). Den första delen

hänvisar alltså till att en gärningsperson har brutit mot en straffbestämmelse, och målsägande är den som har ett intresse som straffbestämmelsen ska skydda. Den andra delen anses vara otydlig och det är svårt att konkret säga vilka som täcks in under målsägande av att ha blivit förnärad. Det tas upp några olika tänkbara begränsningar. Det skulle inte räcka att endast ha känt sig förnärad och att det är de som blivit berörda direkt av brottet som kan bli målsägande. Det som dock står klart är att barn som bevittnat brott inte är målsägande med hänsyn till denna del av målsägandebegreppet. Den sista punkten är inte heller helt tydlig eftersom den många gånger redan täckts in under den första definitionen. Det som ändå konstateras är att målsägande är någon som drabbats av förmögenhetsskada, personskada eller sakskada till följd av ett brott, om det inte finns särskilda skäl som åberopas emot detta (a.a.).

Brottsoffer är som sagt ett vidare begrepp och det finns inte heller en klar allmängiltig definition av begreppet brottsoffer. Däremot har bland annat FN och Europeiska Unionen [EU] angivit vad de ser som brottsoffer (Brottsoffermyndigheten 2012). FN:s brottsofferdeklaration tar i tre punkter upp hur ett offer definieras. Första punkten beskriver ett offer som någon som har lidit skada. Antingen enskilt eller gemensamt och där både fysisk och psykisk skada inkluderas genom att strafflagarna bryts genom handlingar eller underlåtelser. Det kan även innebära en ekonomisk förlust, ett känslomässigt lidande eller en avsevärd försämring av grundläggande rättigheter. Punkt nummer två reglerar att en person är ett offer även om förövaren är okänd, eller om denne inte är åtalad eller dömd. Hur familjrelationen mellan offret och gärningsperson ser ut ska inte heller spela någon roll. Om det är gångbart så är även nära anhöriga till det direkt utsatta offret och personer som försökt ingripa vid brottutförandet och därmed skadats, också ett offer. Den sista punkten reglerar att de här bestämmelserna ska gälla för alla människor, utan några undantag (Förenta Nationernas generalförsamling 1985).

Även i EU-direktivet tas alla lika rättigheter upp och att alla offer har rätt till professionell och respektfull behandling och att brottsoffer ska erkännas som just detta. Brottsoffer bör även skyddas mot hot och vedergällning samt upprepad och sekundär viktimisering. När det handlar om barn så måste hänsyn tas till deras bästa vid tillämpningen av dessa direktiv. Våld i nära relation har fått en egen punkt i detta direktiv där de psykiska och fysiska skadorna detta kan få finns med och att offer för dessa brott kan behöva särskilda skyddsåtgärder. Punkt 19 i detta direktiv liknar till stor del FN:s punkter angående brottsoffer och att familjemedlemmar som är indirekta offer också borde inkluderas, enligt EU:s direktiv. Dock är det upp till varje medlemsstat att själva avgöra hur många familjemedlemmar detta ska

innefatta. När det handlar om barn ska det främst vara vårdnadshavaren som ser efter att direktiven efterlevs, så länge det är till barnets bästa. Huruvida ett brottsoffer är delaktigt i det straffrättsliga systemet regleras inte av EU:s direktiv utan det är upp till medlemsländerna själva att avgöra. Det som fastställs i direktivet är miniminormer, alltså kan medlemsländerna utöka rättigheterna och skyddet för brottsoffer (Europaparlamentet och rådets direktiv 2012).

2.2 Barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda

1998 tillsattes en kommitté som skulle utreda barnmisshandel. 2001 lämnades slutbetänkandet in med namnet *Barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda*. Det föreslogs en definition till barnmisshandel som löd: "Barnmisshandel är när en vuxen person utsätter ett barn för fysiskt eller psykiskt våld, sexuella övergrepp, kränkningar eller försummar att tillgodose barnets grundläggande behov" (SOU 2001:72, s.120). Psykisk misshandel skulle då bland annat innebära ett barn som återkommande behöver bevittna våld eller hot om våld i sin närmiljö. Psykisk misshandel kan resultera i att barnet upplever ångest, sämre självförtroende, glädjelöshet eller skräck. Psykisk och fysisk misshandel, och sexuella övergrepp innebär alltid en kränkning för barnet (a.a., s.122–123).

Enligt utredningen så blir tio procent av alla barn vittnen till våld i hemmet åtminstone en gång och cirka fem procent upplever det ofta (SOU 2001:72 s.128). Bevittnandet av en misshandel påverkar barnets fortsatta utveckling. Det kan vara en traumatisk upplevelse och ett barn som upplever det flera gånger kan ha svårare att hantera det än barn som utsätts för endast ett trauma. Reaktionerna kan vara olika, men några av exemplen som tas upp är sömnsvårigheter, koncentrationsproblem, depression, beteendestörningar, relationsproblem och PTSD. De långvariga konsekvenserna kan dock undvikas genom ett omsorgsfullt bemötande mot barnet och bearbetning av händelsen. Det är viktigt att kunskapen om barns reaktioner på traumatiska händelser lyfts fram för att dessa barn ska kunna uppmärksammas och få hjälp (a.a., s.285–289).

Utredningen kom fram till att lagstiftningsåtgärder inte behövdes och inte heller några andra särskilda åtgärder. Detta när det kommer till frågan om kränkning och andra lindrigare former av psykisk misshandel av barn. Utredningen kom fram till att kriminaliseringen som finns borde vara tillräcklig för att omfatta de fall av psykiskt våld som borde vara straffbara. De ansåg även att straffbestämmelser för lindrigare psykisk misshandel hade varit för opreciserad och det hade varit svårt att avgränsa vilka gärningar som skulle inkluderas. En annan

problematik var att eftersom den psykiska misshandeln av en vuxen mot ett barn ofta sker hemma hade den varit svår att upptäcka. Utredarna ställde sig frågande till om en utökad kriminalisering skulle verka avskräckande och om det är rätt sätt att få vuxna att behandla barn respektfullt. Istället ansågs organisatoriska åtgärder, information och utbildning som bättre metoder för att vuxna skulle bli medvetna om de effekter psykisk misshandel kan ha på ett barn. De hävdade att vuxna får mer kunskap om psykisk misshandel och effekterna av den, och därmed ansågs chansen för att sådan här misshandel skulle minska som verklig. Samtidigt framhöll utredningen att psykisk misshandel av barn är ett allvarigare problem än psykisk misshandel mot vuxna, i och med att barn är mer sårbara och utsatta. Med det i åtanke kan psykisk misshandel som riktar sig mot barn anses som straffvärd (SOU 2001:72, s. 334–336).

2.3 Brottskadlagen

Som lagen ser ut idag är barn som bevittnat våld mellan närstående ett brottsoffer i den mening att de har rätt till ekonomisk ersättning från Brottsoffermyndigheten. Detta efter propositionen 2005/06:166 som resulterade i BrSkL (2014:322) 9 §. Här regleras att barn har rätt till brottsskadeersättning i de fall barnet har bevittnat ett brott som haft för avsikt att skada tryggheten och tilliten till en närstående. Summan avgörs med hänsyn till hur grovt brottet var. Detta innebär att barn kan få ersättning för att ha bevittnat ett brott utan att barnet straffrättsligt eller skadeståndsrättsligt betraktas som brottsoffer. För att ersättningen ska utgå krävs inte någon utredning som fastställer att barnet blivit påverkat psykiskt utan det avgörande är om det kan antas att brottet typiskt sett leder till psykisk påverkan. Det är främst vålds- och sexualbrott som inkluderas men även hot mot ena föräldern, eller om föräldern slår sönder hemmet framför barnet kan inkluderas (Lindeblad 2017.)

Hur stort belopp som delas ut avgörs genom en skälighetsbedömning utifrån allvaret i det bevittnade brottet. Vilken påverkan det har haft på barnet är inte avgörande eftersom det inte krävs någon utredning på barnet. Ett barn som har bevittnat våld vid några enstaka tillfällen och där straffvärdet inte överstiger några månaders fängelse ligger ersättningen på 5 000 kronor. Detta är i linje med den lägsta nivån för kränkning (Lindeblad 2017).

Det gjordes en utredning av lagen år 2012 för att se om stödet för barn som bevittnat våld mot närstående har ökat samt om barnen uppmärksammas i förundersökningen i tillräckligt stor utsträckning. Det som framkom var att själva brottsskadeersättningen inte ökade möjligheten till stöd för barn som bevittnat våld mot närstående. Barnen uppmärksammas inte heller i tillräckligt stor utsträckning i förundersökningarna när det förekommit våld i nära relation.

Utredningen kom även fram till att lagen om brottsskadeersättningen inte hade fått tillräckligt stor genomslagskraft vid tidpunkten för utredningen. Det fanns dock förhoppningar om att det skulle förändras då myndigheter hade vidtagit åtgärder för att uppmärksamma detta.

Utredningen föreslog ändå att organisationer och myndigheter som hanterar brottsoffer borde utföra utbildningar med syfte att öka kunskapen om barns rätt till brottsskadeersättning när de bevittnat brott (SOU 2012:26, s. 241–248).

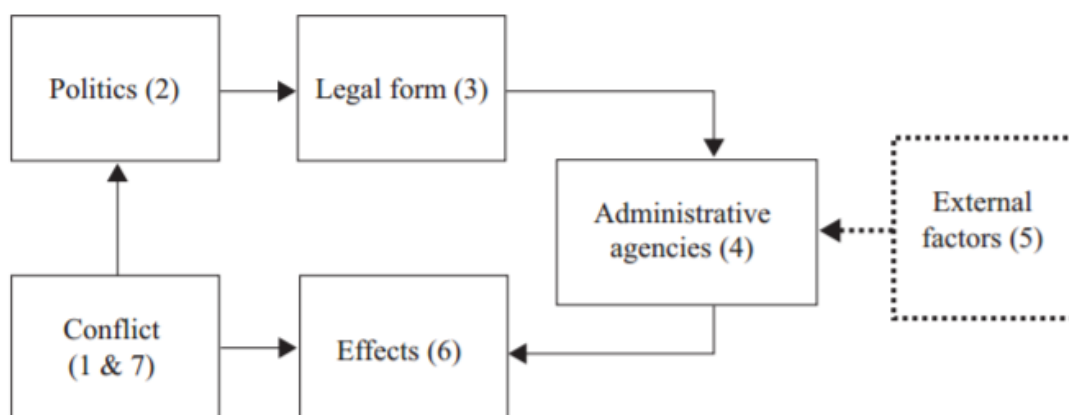
Det gjordes en bedömning att det inte var nödvändigt med några lagändringar som skulle leda till att myndigheterna uppmärksammade barnen som bevittnat våld. Däremot ansågs det finnas skäl till att det i Förundersökningskungörelsen (1947:948 [FUK]) skulle finnas en bestämmelse som reglerar att målsägande ska informeras om att barn som bevittnat brott har rätt till ersättning. Det framhölls även att det skulle finnas en bestämmelse som fastslog att det skulle antecknas om och var barn som bevittnat brott befunnit sig i förundersökningsprotokollet (SOU 2012:26, s.243–244). Detta infördes och regleras i FUK 13a och 20 §§.

2.4 Nya Zeeland

Nya Zeeland har sedan 1995 kriminaliserat att låta ett barn bevittna våld mot närstående. Enligt mina efterforskningar är Nya Zeeland det enda land i världen som har en sådan lagstiftning. Lagen reglerar att det är brottsligt att låta ett barn se eller höra, eller riskera att se eller höra, våld mot en person som barnet har en nära relation med. Ansvaret ligger på förövaren, vilket innebär att den som blev utsatt inte kan göra sig skyldig till detta brott. Förövaren ansågs ha gjort sig skyldig till psykisk misshandel av barn (Domestic Violence Act 1995).

3. Teori

Som teori kommer Karsten Åströms modell för att illustrera rättslig reglering att användas. Modellens syfte är att skapa en grund för att förstå och undersöka hur politiker använder rättsliga normer för att få till en social förändring. Även om den har sin grund i det rättsliga systemet så försöker modellen även visa samspelet mellan rättsliga och sociala normer samt rättslig och social praktik (Åström 2013, s.74). Modellen är även applicerbar som tillvägagångssätt i en empirisk studie i rättslig konfliktlösning.

Figur 1, Parallel norm creating process. Åström 2013, s.75.

Modellen har sju punkter. Punkt ett handlar om att skapa kunskap, både empirisk och teoretisk, om underliggande intresse- och normkonflikter. Den andra punkten handlar om politik och politikens sätt att hantera konflikten. Framst om det finns en förståelse för konflikten i riksdagen och om där finns ett intresse att lösa konflikten samtidigt som sociala normer beaktas. Tredje steget är en analys av rättsliga normer som framkommer genom att politik omformas till rättslig form. Fjärde steget analyserar hur organisationer som ser efter lagens efterlevnad är organiserade och utsikterna för lagen. Punkt fem i bilden är inte ett direkt steg utan snarare en påverkan som finns under hela processen då det finns externa faktorer som kan påverka alla steg. Sjätte steget utgörs av en empirisk studie angående konsekvenserna av det rättsliga genomförandet. Sista steget är en analys av om konsekvenserna påverkat intresse- och normkonflikterna (Åström 2013, s.74–75). Denna teori kommer att användas för att försöka förstå vad som har gjorts för barn som bevittnat våld i nära relation och varför det fortfarande finns en konflikt angående dessa barn.

4. Metod

Metoden för denna uppsats kommer utgå från Åströms modell genom att punkterna kommer att gås igenom stegvis för att analysera vad som har gjorts inom det rättsliga området för barn som bevittnat våld i nära relation. Mest fokus kommer att läggas på punkt två och tre. Under punkt nummer ett kommer den tidigare forskningen att inkluderas för att visa att barn som bevittnar våld i hemmet påverkas av våldet. Även *Barnmisshandel- att förebygga och åtgärda* (2001:72) används i syfte att klargöra att det finns en konflikt kring barn som bevittnar våld i nära relation. Under steg två och tre kommer mitt empiriska material att användas där jag har tagit fram propositioner, motioner och betänkanden som kommer att analyseras med hjälp av

en argumentationsanalys. Steg fyra och externa faktorer kommer inte tas med i denna uppsats. Jag är medveten om att externa faktorer kan ha en stor påverkan men med hänsyn till arbetets storlek har jag valt att begränsa mig till att inte ta med detta. Materialet som behandlas i punkt sex kommer vara statistik angående brottsofferersättning samt ett rättsfall. Detta hade kunnat ligga under steg fyra, alltså organisationers efterlevnad, men jag har här valt att istället se det som en effekt av den rättsliga reglering som kommit. Av denna anledning har punkt nummer fyra valts att tas bort.

4.1 Litteraturöversikt

För att ta fram material till avsnittet tidigare forskning och för att sortera ut relevanta motioner till det empiriska materialet gjordes en litteraturöversikt där utgångspunkten var i Chris Harts bok *Doing a Literature Review: Releasing the Social Science Research Imagination*. Det ska noteras att hans metod inte har följts fullt ut, utan den har anpassats för att passa denna uppsats. Den har främst använts som underlag för hur det relevanta materialet sorteras ut och sedan kan struktureras genom att sorteras in i olika teman. Till exempel gjordes ingen bibliografisk analys (Hart 2009, s.35) i materialet som framkom till tidigare forskning eftersom bedömningen gjordes att materialet som hittats var tillräckligt för denna uppsats.

Läsprocessen följde i stort Harts beskrivning av den, nämligen att det inleddes med en skumläsning av materialet för att få en överblick av innehållet. Därefter lästes delarna som ansågs vara av intresse igenom noggrannare för att ta del av innehållet på en djupare nivå (Hart 2009, s.53–54). Med hänsyn till mängden material så gjordes en indelning av materialet i olika teman eller områden. Hart menar att detta borde göras för att det underlättar processen och ger det en systematik. Det är även av vikt att vara tydlig med varför och hur dessa teman gjordes (Hart 2009, s.143).

4.2 Material till tidigare forskning

För att ta del av tidigare forskning på området om barn som bevittnat våld i nära relation gjordes en litteraturöversikt. Den genomfördes i EBSCO där en sökning gjordes på ("domestic violence" and child* and witness* and victim"). Sökningen gjordes i academic search complete begränsat till peer reviewed, engelska och svenska artiklar, tillgängliga i PDF fulltext och publicerade mellan åren 1995 till 2017. Anledningen till att startdatumet sattes till 1995 var eftersom det var då lagen på Nya Zeeland kom angående barn som bevittnat våld i hemmet. Denna sökning resulterade i 69 träffar. Första steget var att skumma igenom titel och abstract till alla artiklar och efter det kunde 27 artiklar sorteras bort. Efter en noggrannare

läsning av abstrakten kunde ytterligare ett par artiklar tas bort vilket innebar att antalet artiklar slutade på 22 stycken. Det som ansågs relevant var barn som bevittnat våld i nära relation och vad detta fick för effekter för barnen samt metoder för att hjälpa dessa barn. Där fanns några artiklar angående dödligt våld mellan närstående som barn bevittnat men dessa togs inte med på grund av avgränsningen på detta arbete.

När de relevanta artiklarna valts ut gjordes en noggrannare läsning av dem och det var tydligt att där fanns tre olika problemområden för dessa artiklar. Dessa var:

- Barns hantering av bevittnande av våld i nära relation samt program som har utformats för dessa barn.
- Aggressionsproblem och psykiska problem till följd av bevittnande av våld i nära relation.
- Senare relationer för barn som har bevittnat våld i nära relation.

De 22 artiklarna sorterades inom de olika problemområdena genom att se vilket huvudfokus artikeln hade. Därefter sammanfattades och sammanställdes de olika artiklarna vilket kommer presenteras nedan under rubriken tidigare forskning.

4.3 Material till empirin

Det empiriska materialet till denna uppsats kommer att bestå utav två propositioner, 44 motioner och 15 betänkande. De två propositioner som används har valts eftersom de har lett till lagförändringar som påverkar straffvärdet när barn har bevittnat våld i nära relation och påverkat de utsatta barnens status. I anslutning till propositionerna finns det på riksdagens hemsida (www.riksdagen.se) en lista på följdmotionerna som lämnades in i anslutning till propositionen. Till den första proposition kom det in fem följdmotioner och av dem ansågs två relevanta då de hade förslag angående barn som bevittnat våld i hemmet och deras status. Den andra propositionen hade tre följdmotioner och alla dessa var av relevans.

Utöver de fem följdmotioner kommer 39 motioner som hittades via riksdagens hemsida att användas. Dessa motioner hittades genom att en sökning gjordes under fliken *Dokument & lagar* på riksdagens hemsida. Sökningen gjordes på (“barn som bevittna* våld”) med avgränsning till motioner. Sökningen resulterade i 129 motioner som alla överskådligt gick igenom för att sortera ut de relevanta motionerna. De som ansågs vara av relevans var de som hade lagt fram förslag eller hade en ståndpunkt angående barn som bevittnat våld i nära relation och deras rättsliga ställning. I första hand lästes förslagen till riksdagsbesluten igenom

och om det efter det rådde tveksamhet lästes motionen igenom i sin helhet. Detta resulterade i att 39 motioner ansågs relevanta.

Motionerna fick alla avslag i riksdagen och därför togs även betänkandena fram där förslagen hade behandlats för att se hur det resonerades kring motionernas förslag. Dessa hittades genom att det i samband med en motion på riksdagens hemsida står om förslagen fick bifall eller avslag samt i vilket betänkande det har diskuterats. Det sammanställdes en lista med alla berörda betänkanden och vilka motioner som ingick i dem, vilket slutade med att 15 betänkanden blev relevanta. Därefter lästes alla betänkanden igenom där förslaget i fråga diskuterades och vad betänkandet kom fram till samt hur förslaget motiverades. Detta sammanställdes och presenteras i slutet av resultatdelen. Det var tre motioner som betänkandet inte hittades till. I två av de övriga betänkandena hittades inte ställningstagandet till frågan och i ett av betänkandena togs ett förenklat beslut, vilket innebär att frågan inte diskuterades.

Efter att materialet som kommer att användas valts ut, gjordes en noggrannare läsning av det. I motionerna försöktes det hittas samband för att på så sätt kunna dela in dem i teman. Valet att dela upp motionerna i teman gjordes då det inte ansågs optimalt att presentera varje motion för sig med tanke på att många av motionerna hade liknande förslag och argument.

Det hittades tydliga samband, och uppdelningen resulterade i 3 olika teman. Tema ett innehåller de motioner som anser att barn som bevittnat våld i nära relation ska få status som brottsoffer, vilket var tio motioner. Tema två innehåller 22 motioner och dessa anser att barn som bevittnat våld i nära relation ska få status som målsägande. Det tredje och sista temat innehar de motioner som vill se en kriminalisering av att låta barn bevittna våld i nära relation och innehåller tolv motioner. Jag är medveten om att tema två och tre är liknande men ansåg det vara av intresse att göra denna uppdelning då motionerna under tema två inte alltid redogör för hur barnen som bevittnat våld i nära relation ska få status som målsägande. Eftersom det fanns flertalet motioner som konkret ville se en kriminalisering gjordes valet att göra ett eget tema för dessa motioner.

För att resultatdelen ska få en logisk följd kommer först proposition 2002/03:53 att presenteras och därefter motionerna tillhörande tema ett. Därefter kommer proposition 2005/06:166 att presenteras och sedan motionerna i tema två och tre, för att avslutningsvis presentera betänkandena.

Det gjordes en fil i Excel som går att se i *Bilaga 1* där motionerna och propositionerna presenteras, vilket parti de kommer från, om det är en följdmotion eller motion hittade från sökningen på riksdagens hemsida, vilket tema motion tillhör och i vilket betänkande det hanteras. Detta gjordes för att på ett enkelt sätt kunna få en överblick av det använda materialet.

4.4 Argumentationsanalys

Analysen av det empiriska materialet gjordes med hjälp av en argumentationsanalys, vilket är en inriktning inom den kvalitativa textanalysen. Denna valdes för att undersöka hur motionerna och propositionerna argumenterar angående barn som bevittnat våld i nära relation och deras rättsliga status. En argumentationsanalys granskar argumentens styrka kritiskt genom att se om slutsatserna stöds av skälen och om de är tillförlitliga och berättigade (Esaïasson, Gilljam, Oscarsson, Towns och Wängnerud 2017, s.214).

Vid argumentationsanalysen användes Bergström och Boréus bok som utgångspunkt för hur en sådan analys ska genomföras. Det är Næss modell av pro et contra analysen, som har använts för att analysera de berörda texterna (Bergström och Boréus 2012, s.94–106). Första steget var att hitta tesen i texterna och därefter att plocka fram argument som var direkt för eller emot tesen, och därefter se om det fanns några argument för eller emot argumenten.

Tesen är det påstående i texten som inte är ett argument för eller emot något annat påstående i texten. De övriga påståendena i texten ska vara argument för eller emot tesen. Det finns tre olika slags teser. Det är normativa teser som hävdar en värdering, preskriptiva som uppmanar till handling och faktuella teser som inte är värderande (Bergström och Boréus 2012, s.94–95). I denna uppsats så är det främst normativa eller preskriptiva teser som framförts.

Utöver teser och argument finns det även premisser i en text. Premisser är en länk som finns mellan påståenden och dessa kan var både uttalade eller outtalade. De outtalade premisserna är många gånger underförstådda och har därför inte skrivits ut. Dessa kan vara av vikt att plocka fram i texten för att argumentationen ska vara förståelig och sammanhängande (Bergström och Boréus 2012, s.102–103). Jag har identifierat och kommer presentera ett par outtalade premisser i det använda materialet som ansågs vara relevanta och viktiga. Alla premisser som fanns i texten har inte plockats ut då det inte ansågs nödvändigt.

För att på ett strukturerat och överskådligt sätt ta del av argumentationen i mitt empiriska material gjordes en lista där tesen, argumenten och premisserna för varje text radades upp. Utifrån denna lista kunde motionerna sedan delas in i olika teman där de motionerna med

liknande teser sorterades in under samma. Denna lista utvecklades sedan till den sammanhängda texten som går att se i resultatdelen.

Det andra steget var att göra en analys av hållbarheten och relevansen i argumenten. Det finns faktueLLa och normativa argument eller påståenden och i denna uppsats kommer jag uteslutande hålla mig till de faktueLLa. Detta valet gjordes dels eftersom det främst är dem som materialet består av, men även eftersom det är dem som är av relevans i detta sammanhang då det är den vetenskapliga hållbarheten jag är intresserad av. Hållbarheten syftar till hur trovärdigt argumentet är och detta testas genom att tolka vad argumentet påstår samt om det går att undersöka hållbarheten genom till exempel tidigare forskning. Relevansen handlar om argumentet faktiskt stödjer eller försvagar tesen eller argumenten (Bergström och Boréus 2012, s.126–129). I denna uppsats används hållbarhetsanalysen för att undersöka de politiska förslag som lagts fram angående barn som bevittnat våld i nära relation och hur hållbara och relevanta argumenten faktiskt är. Hållbarhetsanalysen kommer att göras i direkt anslutning till presentationen av argumenten och ligga i slutet av varje tema.

Med hänsyn till mängden motioner som analyserats med argumentationsanalysen är det orimligt att alla argument och premisser återges. Därför har valet gjorts att återge de som frekvent återkommer och tunga argument.

5. Tidigare forskning

Artiklarna som använts till tidigare forskning visar tydligt att bevittnande av våld i nära relation kan få långtgående effekter för barn. Genom att ha delat in artiklarna i tre områden kommer det här nedan att presenteras vad tidigare forskning kommit fram till inom detta ämne.

5.1 Område 1

Det första problemområdet var angående barns hantering av bevittnande av våld i nära relation och olika program som finns för dessa barn. Det var fyra artiklar som hörde till detta tema. Något som forskarna var överens om var att program som är till för barn som bevittnat våld i hemmet är något som är nödvändigt och även gynnsamt för barnen. Detta för att de ska kunna förändra sina attityder angående våldsamhet och då främst inom området nära relation, och för att utveckla effektiva sociala färdigheter (Fox, Corr, Gadd och Sim 2016; Poole, Beran och Thurston 2008 & Stewart, Todd och Kopeck 2010). Barn som bevittnar våld i nära relation kan få olika problem så som humörsvängningar, somatiska besvär och sömnproblem.

På grund av detta behövs det olika program som hjälper barn hantera dessa problem (Poole, Beran och Thurston 2008).

I en av artiklarna har det undersökts hur barn som upplever våld i nära relation mår och deras benägenhet att söka hjälp. Det som framkom där var att barnen som upplevde våld var nöjda med sina liv och inte sökte någon hjälp. Forskarna menade därför att det måste utvecklas resurser för att hitta och hjälpa dessa barn (Lepist, Åstedt-Kurki, Joronen, Luukkaala och Paavilainen 2010). En annan artikel ger en liknande bild angående hjälpsökande. Där har undersökningar gjorts på barn mellan 8–16 år innan ett program angående våld i nära relation, efter programmet och tre månader senare. Studien visade att benägenheten att söka hjälp ökade från före till efter programmet, men vid uppföljningen tre månader senare så minskade det igen. Däremot så hade acceptansen för våld i nära relation minskat (Fox, Corr, Gadd och Sim 2016).

En av artiklarna var om pojkar som hade utvecklat aggressivt beteende på grund av våld hemma och hur ett program för dessa pojkar genom bland annat miljöförändring kan lyckas förändra pojkarnas både fysiska och verbala beteende (Stewart, Todd och Kopeck 2010).

5.2 Område 2

Det andra problemområdet hade elva artiklar och de berörde ämnet aggressions- och psykiska problem till följd av bevittnande av våld i nära relation.

Artiklarna är eniga om att bevittna våld i nära relation är skadligt för barnet. På vilket sätt barnet tar skada av det, pekar däremot forskningen i lite olika riktningar. Det finns skillnader för i vilken ålder våldet blir bevittnat, mellan flickor och pojkar och även om bevittnandet sker i samband med att barnet också blir utsatt för våldet (Calvete och Orue 2013; Howells och Rosenbaum 2008; Lehmann 1997; Litrownik, Newton, Hunter, English och Everson 2003; Murrell, Christoff och Henning 2007; Mustanoja, Luukkonen, Hakko, Räsänen, Säävälä och Riala 2011; O'Keefe 1996; Osofsky 2004; Spilsbury, Belliston, Drotar, Drinkard, Kretschmar, Creeden, Flannery och Friedman 2007; Zhang, Finy, Bresin och Verona 2015 & Zinzow, Ruggiero, Resnick, Hanson, Smith, Saunders och Kilpatrick 2009).

Ett par av artiklarna menar att bevittna våld leder till aggressivitet och att barnet själv börjar utöva våld. En av artiklarna har funnit att bevittnande av våld leder till aggressivitet men att själv bli utsatt för våldet leder till ångest och depression (Calvete och Orue 2013). Det har gjorts en studie på barn som endast bevittnat våld samt både bevittnat och blivit utsatta.

Denna visar att de barn som både bevittnat och blivit utsatta i större utsträckning utvecklar ett

skadligt beteende mot både sig själva och andra, till skillnad från de som enbart bevittnar våldet som visar på mer skadligt beteende mot andra (Zhang, Finy, Bresin och Verona 2015). En studie som gjorts på män som utsatt barn eller partner för våld visar att de män som själva blivit utsatta i större utsträckning slår barn. De som bevittnade våld mellan föräldrar utsätter istället sin partner för våld (Murrell, Christoff och Henning 2007).

Några forskare menar att bevittnande av våld leder till ångest och depression och psykiskt och fysiskt våld leder till aggressivitet (Litrownik, Newton, Hunter, English och Everson 2003).

Forskare har kommit fram till att våld i nära relation kan medföra PTSD för barn. En av studierna visar att yngre barn har större risk att utveckla depression och PTSD. Äldre barn riskerar istället att utveckla uppmärksamhetssvårigheter och ångest (Spilsbury, Belliston, Drotar, Drinkard, Kretschmar, Creeden, Flannery och Friedman 2007). Ytterligare en studie stödjer detta då de kommit fram till att små barn är särskilt sårbara för att utveckla PTSD när de bevittnar sina mödrar bli utsatta för våld (Lehmann 1997). En annan studie har gjorts på barn som bevittnar våld både i och utanför hemmet och även denna pekar mot att barn som bevittnar våld löper större risk att utveckla PTSD och depression (Zinzow, Ruggiero, Resnick, Hanson, Smith, Saunders och Kilpatrick 2009).

Forskning har även visat att barn som lever i familjer där våld förekommer lider skada på grund av att det finns en risk att föräldern som blir utsatt inte kan ta hand om barnet i den utsträckning som krävs. Barnen risker också att själva bli utsatta om det redan förekommer våld inom familjen. En studie pekar på att pojkar löper större risk än flickor att bli utsatta (O'Keefe 1996 & Osofsky 2004). Det finns även en studie som visar att barnen uppvisar mer symptom om det är båda föräldrarna som utsätter varandra samt när ett syskon blir utsatt av båda föräldrarna eller enbart pappan (Howells och Rosenbaum 2008).

I en av artiklarna har sambandet mellan våld i hemmet och mobbning undersökts. Denna pekar mot att flickor som bevittnar våld i hemmet eller utanför hemmet har större risk att själva mobba eller bli mobbade än pojkar. Det har visat sig att pojkar som upplever våld i nära relation i större utsträckning blir mobbade och utövar inte utåtriktat våld. Tjejer som bevittnat våld hade större sannolikhet än pojkar att bli de som utövar mobbning. Däremot var det vanligare att tjejer blev mobbade om de varit offer för ett våldsbrott (Mustanoja, Luukkonen, Hakko, Räsänen, Säävälä och Riala 2011).

5.3 Område 3

I det tredje problemområdet ingår artiklar angående barn som bevittnat våld i nära relation och hur deras val av partner ser ut senare i livet. Här ingår sju artiklar som alla pekar mot samma riktning, nämligen att barn som blivit utsatta för våld eller bevittnat våld löper större risk att själva bli utsatta eller utsätta andra senare i livet (Fonseka, Minnis och Gomez 2015; Karakurt, Keiley och Posada 2013; Kerley, Xu, Sirisunyaluck och Alley 2010; Lawson 2001; Lehrer, Lehrer, Zhao 2010; Milletich, Kelley, Doane och Pearson 2010 & Pournaghash-Tehrani och Feizabadi 2009).

Flera av artiklarna menar att det blir en social inlärning att se sina föräldrar slå varandra och därför gör barnen det när de vuxit upp och själva befinner sig i en relation (Fonseka, Minnis och Gomez 2015; Karakurt, Keiley och Posada 2013; Kerley, Xu, Sirisunyaluck och Alley 2010; Lehrer, Lehrer, Zhao 2010; Milletich, Kelley, Doane och Pearson 2010 & Pournaghash-Tehrani och Feizabadi 2009). En studie visar att våld i hemmet är den största riskfaktorn för att senare själv utsätta eller utsättas (Fonseka, Minnis och Gomez 2015). En annan studie pekade mot att barn som bevittnar våld har större sannolikhet att själva slå i en nära relation än barn som faktiskt blir utsatta för våldet (Lawson 2001). En studie som gjordes på collegeelever visar på liknande resultat där kvinnor som har bevittnat sina mödrar slå pappan har ökad risk att utsätta sin partner för våld. För männen är det på liknande sätt, att om de bevittnat pappan slå mamman så är det den största riskfaktorn (Milletich, Kelley, Doane och Pearson 2010). Andra artiklar menar att bevittnandet av våldet ökar risken för att senare själva bli utsatta för våld i nära relation, detta gällde dock enbart för kvinnor (Karakurt, Keiley och Posada 2013 & Lehrer, Lehrer, Zhao 2010).

Efter genomgången av denna tidigare forskning så framkom det tydligt att våldet som sker i nära relation påverkar barn i stor utsträckning och det kan även få långtgående konsekvenser. Det som däremot saknades i forskningen var hur dessa barns situation i rätten ser ut och vilka konsekvenser det kan få för barnen. Hur det påverkar dem och om det skiljer sig åt när barn är målsägande eller vittne.

6. Resultat och analys: den politiska och rättsliga processen

Steg två och tre i Åströms modell handlade om politik och hur det omformas till rättslig form (Åström 2013, s.74). Detta kommer här nedan att presenteras i form av propositioner och motioner som på något sätt har velat förändra den rättsliga statusen för barn som bevittnar

våld i hemmet. Även betänkanden kommer att tas upp för att analysera motargumentationen mot motionerna. Det kommer att börja med en proposition som kom i början av 2000-talet, och vilken lag den resulterade i, för att därefter efterföljas av motionerna i tema ett, där det argumenterades för att barnen skulle få status som brottsoffer. Därefter kommer proposition två presenteras och analyseras, för att därefter redogöra för motionerna tillhörande tema två och tre. Slutligen presenteras betänkandena och i nästa kapitel kommer effekterna av lagändringen att redovisas.

6.1 Proposition 2002/03:53

År 2003 kom det en proposition från Socialdemokraterna som var den dåvarande regeringen. De ville införa en lagändring som skulle innebära en straffskärpning då våld i nära relation utövats och barn till förövaren eller offret bevittnat detta våld. Förslaget var att "En särskild straffskärpningsgrund införs i brottsbalken för sådana fall där brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person." (prop. 2002/03:53 s.69). Tesen till detta förslag var att det är skadligt för barnet att bevittna våld och genom en straffskärpning skulle detta tydliggöras (prop. 2002/03:53).

Argumenten som användes för denna tes var att de försvårande omständigheter som sedan tidigare fanns i BrB 29 kap. 2 § inte fullt ut räckte till när det kom till närstående barn som direkt eller indirekt blivit drabbade av ett brott. Barn som bevittnar våld i hemmet berövas ofta sin trygghet och påverkas väldigt starkt. Barnet förlorar tryggheten både till förövaren men även till den som blir slagen. Den som blir slagen kan inte försvara sig och kan då inte heller ge barnet den trygghet som barnet behöver. Vidare påverkas barnet genom att denne kan känna maktlöshet eftersom han eller hon inte kan skydda den utsatte föräldern. Dessa argument stödjer propositionen med att det finns forskning som visar på detta. Ett sista argument för denna straffskärpningsgrund var att det i lagen behövde förtydligas och lyftas fram att barn som är närstående till förövaren är särskilt utsatta (prop. 2002/03:53 s. 69–71).

Lagrådet¹ kommenterade förslaget och avstyrkte det (prop. 2002/03:53 s.71). Anledningen till att lagförslaget avstyrktes var att Lagrådet var tveksamma till om det skulle innebära någon förändring och att bestämmelserna som finns i BrB 29 kap. 1 och 2 §§ redan reglerar detta. Vidare menade Lagrådet att med denna nya straffskärpningsgrund medförs det en risk för att

¹ Lagrådet har till uppgift att granska och yttra sig över lagförslag efter begäran från regeringen eller riksdagsutskott. Det består av domare från Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen samt ledamöter som nyligen avgått från dessa domstolar, eller andra lagfarna personer (Lagrådet, u.å.).

tvivel uppstår angående räckvidden kring de andra bestämmelserna i situationer med särskilda skyddsobjekt, som till exempel gamla människor. Lagrådet menar även att denna straffskärpning inte enbart begränsar sig till våld och kränkningar, vilket var motivet till lagändringen, och att uppsåtsfrågan är problematisk. Slutligen har Lagrådet kommenterat formuleringen av straffskärpningen och att ”brottet skall ha varit ägnat att riskera barnets trygghet” leder till svårigheter i förutsebarheten och tillämpningen (prop. 2002/03:53 s.71–72).

Regeringen bemöter dessa motargument och börjar med att instämma att den nya straffskärpningen hade kunnat falla under de redan befintliga paragraferna. Regeringen menar dock att brott mot eller inför familjens barn är av vikt vid bedömningen av straffvärdet. Straffskärpningen hade också lett till att barn uppmärksammas i större utsträckning vid brottsutredningarna och den övriga rättsprocessen. Att lagen är allmän anser regeringen vara i linje med de övriga bestämmelserna i BrB 29 kap 2 §. Formuleringen anser regeringen finna liknande i andra lagparagrafer men ansåg även själva att innebörden behövde belysas ytterligare och beskrev det därför utförligare i författningskommentaren (prop. 2002/03:53s. 72–73).

Trots att det fanns en del kritik riktad mot detta lagförslag kom en åttonde punkt i BrB 29 kap. 2 § som innebar att det var en försvårande omständighet “om brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person.” Med hjälp av denna lagändring så uppmärksammade politikerna barnen som bevittnat våld i hemmet.

6.1.1 Hållbarhetsanalys

Min bedömning av argumentationen som förs i denna proposition är att den är både relevant och hållbar. Argumenten som förs fram angående att det är skadligt stöds av att det även i tidigare forskning visats att det är skadligt. Lagrådet ifrågasatte effektiviteten i lagändringen vilket är svårt att bedöma i förhand. Men det går att jämföra med utredningen från 2001 som ifrågasatte kriminaliseringen av att låta barn bevittna våld mot närstående med hänsyn till om det skulle verka avskräckande. Motargumentet till att straffskärpningen redan kan falla in under existerande paragrafer anses i stor utsträckning vara relevant och viktigt. Regeringen menade här att barnen behöver uppmärksammas, vilket även det tidigare framkommit är viktigt.

Genom denna proposition som ledde till en straffskärpning, kan det konstateras att politikerna uppmärksammade barnen som bevittnat våld i nära relation men det löste inte den konflikt

som fanns. Detta blir synligt då flertalet motioner lämnades in där syftet var att stärka barnens position och göra dem till brottsoffer och att det slutligen lades fram en proposition med samma syfte.

6.2 Tema 1

De tio motioner som tillhör detta tema har alla liknande teser, att barn som bevittnat våld i nära relation ska få rättslig status som brottsoffer (motion 2000/01:So450; 2002/03:Ju9; 2002/03:Ju234; 2002/03:So43; 2003/04:Ju444; 2003/04:So504; 2004/05:Sf319; 2005/06:Ju483; 2005/06:So556; 2005/06:So647; 2008/09:Ju340 & 2015/16:1481).

Återkommande i många av motionerna är att det tas upp hur många barn som bevittnar våld i nära relation. Det är siffror som var 20:e barn (motion 2002/03:So43), att upp till 200 000 barn lever i familjer där de bevittnar våld i nära relation (motion 2000/01:So450; 2003/04:Ju444; 2003/04:So504; 2004/05:Sf319 & 2005/06:So556) och att tio procent har upplevt det någon gång och fem procent gör det ofta (motion 2005/06:So647 & 2015/16:1481). Att detta tas upp i så stor utsträckning skulle kunna bero på att författarna till motionerna vill påpeka att det är ett stort problem i samhället med många utsatta, och därför måste det göras något åt det.

Det finns ett antal återkommande argument i dessa motioner. Det hävdas att bevittnandet av våld mellan närstående är ett psykiskt våld mot barnet som kan leda till psykiska skador och utsätter barnet för psykisk press (motion 2002/03:Ju9; 2002/03:Ju234; 2002/03:So43; 2003/04:Ju444 & 2004/05:Sf319). Detta bevittnande kan även leda till symptom som påminner eller är samma som för barn som blivit fysiskt misshandlade (motion 2003/04:So504 & 2005/06:So556). Det argumenteras även för brottsofferstatusen genom att det är en kränkning för barnet att se sin förälder bli slagen och att barnet ofta känner samma skuld och skam som den utsatta. Barnets självuppfattning och utveckling kan också påverkas (motion 2002/03:Ju234 & 2002/03:So43). Det tas även upp att risken för barnen att utsättas för fysiskt våld ökar när våld redan förekommer i hemmet (motion 2008/09:Ju340 & 2015/16:1481).

I de här motionerna fanns några uttalade premisser. Barn som bevittnar våld i nära relation utsätts för flera risker. För att dessa barn ska kunna hantera riskerna måste samhället sätta in insatser och framför allt se och uppmärksamma dessa barn. Att barnen skulle få status som brottsoffer skulle vara ett steg på vägen att hjälpa de här barnen.

6.2.1 Hållbarhetsanalys

Argumenten som använts i dessa motioner ses som relevanta och i stor utsträckning som hållbara. Siffrorna som används för att visa hur utbrett problemet är hänvisas i en del av motionerna till Rädde Barnen eller Kommittén mot barnmisshandel, och ibland nämns siffrorna utan att ge någon vidare information om var de kommer ifrån. Då alla siffror är liknande och även delvis stämmer överens med det som tidigare tagits upp i uppsatsen bedöms dessa siffror att vara hållbara. Att de anges komma från Rädde Barnen eller Kommittén mot barnmisshandel stärker hållbarheten eftersom det bedöms vara tillförlitliga källor. Argumenten som används angående att det är skadligt för barnen att bevittna våld i hemmet stämmer i stor utsträckning överens med det som framkommit i den tidigare forskningen. Därmed får även detta anses som hållbara argument.

Med hänsyn till argumenten som förs fram i motionerna är det inte överraskande att finna att konflikten som ledde till en straffskärpningsgrund inte fullt ut löstes och att det behövdes ytterligare lagförändringar för att stärka skyddet för dessa barn. Det blev alltså ytterligare en runda i den process som beskrivs i Åströms modell där politikerna försökte lösa konflikten.

6.3 Proposition 2005/06:166

Den andra propositionen kom även den från Socialdemokraterna och tesen var att barn som bevittnat våld i nära relation skulle få status som brottsoffer. Förslaget var:

”Ett barn som bevittnar ett brott som är ägnat att skada tryggheten och tilliten hos barnet i dess förhållande till en närstående person skall ha rätt till ersättning från staten. Rätten till ersättning skall regleras i brottsskadelagen och gälla dels om brottet begås i Sverige, dels om ett barn med hemvist i Sverige bevittnar ett sådant brott utomlands.” (prop. 2005/06:166 s.22).

Argumenten som förs för denna lagändring är att barn som bevittnar våld mot närstående ofta blir psykiskt påverkade och att det liknar eller kan till och med vara allvarigare än för de barn som blir fysiskt utsatta. Regeringen menar i sitt förslag att ersättningen ska bidra till upprättelse för den kränkning barnet utsatts för och att genom ersättningen får barnet en bekräftelse på brottets allvar. Att ersättningen ska utgå från staten och inte gärningsmannen menar regeringen beror på att gärningsmannens skadeståndsskyldighet sträcker sig till personskador som är medicinskt påvisbara och ligger tillräckligt nära i följd till den skadliga handlingen. Detta inkluderar inte alltid barn som bevittnat våld i nära relation och att ändra på skadeståndslagen ansågs inte lämpligt. Detta eftersom barnet skulle tvingas in i en

rättsprocess och i vissa fall hade barnet behövt en särskild rättegång (prop. 2005/06:166 s.23–24).

Propositionen tar även upp frågan om barnen borde bli målsägande i dessa fall. Det framkommer dock att så inte borde vara fallet. De hänvisar till utredningen från 2001 och den förra propositionen (2002/03:53) och menar att det inte finns några skäl för att göra en annorlunda bedömning. Regeringen hävdar här att målsägandebegreppet är utformat så att målsägande är den eller de som är direkt berörda av brottet (prop. 2005/06:166 s.24–25).

Det fanns ett flertal remissinstanser och de hade olika meningar kring detta förslag. Sveriges Advokatsamfund, Rädda Barnen, Riksförbundet BRIS och Brottsofferjourenas Riksförbund accepterar förslaget i stort. Brottsoffermyndigheten tillstyrker också förslaget men menar att det ska vara ett speciellt brott att låta barn bevittna våld i hemmet. Barnombudsmannen vill se en reglering som gör barnet till brottsoffer i straffrättslig mening, men tillstyrker förslaget. Åklagarmyndigheten vill påpeka att det inte är den egentliga meningen av skadestånd det är frågan om men accepterar förslaget i övrigt. Riksdagens ombudsmän² är tveksamma till detta tillägg i BrSkL och anser att det kan uppstå problematik med gränsdragningen (prop. 2005/06:166 s.22–23).

6.3.1 Hållbarhetsanalys

Argumentationen i denna proposition anses även den vara av relevans. Hållbarheten är god och precis som tidigare tas risken för skadan upp vilket stöds av det som tidigare framkommit. Att ersättningen ska fungera som en slags upprättelse och bekräftelse torde kunna ses som relevant och hållbart då barnen på detta sätt blir uppmärksammade och får bekräftat att samhället ser det som de upplevt som fel. Om pengarna sedan verkligen gör någon skillnad för barnen är svårare att svara på men från samhällets sida har det då visats att de erkänner barnen som brottsoffer. Däremot är argumentationen angående att det inte är gärningsmannen som ska vara skadeståndsskyldig något svagare. Att enbart hänvisa till att det inte ansågs som lämpligt att utvidga skadeståndslagen är något tunt som argument och det hade behövt stödjas på något. Argumentet att barn skulle tvingas in i en rättsprocess anser jag också vara något svagt då de genom att vara vittnen kan tvingas in i denna process ändå. Barn som målsägande tas upp kort men det argumenteras inte i några större utsträckning för varför dessa barn inte borde bli det. Det stämmer visserligen att målsägande främst är de som blivit direkt utsatta för

² Riksdagens ombudsmän, som även kallas för justitieombudsmannen, kontrollerar så att myndigheter och regeringen sköter sitt arbete. De har till uppgift att granska om enskilda tjänstemän och myndigheter följer förordningar och lagar (Sveriges riksdag 2017).

brottet men som framkommit från lagkommentaren till målsägandedefinitionen är det inte helt entydigt och detta argument kan alltså inte ses som helt hållbart. Propositionen gick dock igenom och BrSkL fick en ny paragraf (BrSkL 9 §).

Men trots att barnen nu fått status som brottsoffer och kunde söka ersättning verkade inte konflikten varit helt löst med hänsyn till de motioner som kommit in angående att barnen även ska få status som målsägande samt kriminalisering av handlingen.

6.4 Tema 2

Tema två hade något fler motioner än det förra temat, men det är tydligt att alla har som tes att barn som bevittnat våld i nära relation borde få målsägandestatus (motion 2001/02:Ju337; 2002/03:So42; 2003/04:Ju458; 2003/04:Ub271; 2005/06:Ju36; 2005/06:Ju38; 2005/06:So699; 2006/07:Ju316; 2006/07:Ju344; 2007/08:A402; 2007/08:Ju8; 2008/09:A395; 2008/09:So553; 2009/10:Ju317; 2009/10:Ju381; 2010/11:Ju319; 2010/11:Ju399; 2010/11:So543; 2012/13:Ju249 & 2015/16:792).

Precis som i föregående tema tas det här upp statistik om hur många barn som utsätts. Det är liknande siffror, att tio procent upplever det någon gång och fem procent som upplever det ofta, eller att det är mellan 100 000 och 200 000 barn som bevittnar våld i nära relation (motion 2002/03:So42; 2003/04:Ju458; 2003/04:Ub271; 2005/06:Ju36; 2005/06:So699 & 2010/11:So543).

Många av motionerna tar upp de risker som bevittnandet av våld i nära relation medför för barnen. Att det blir omfattande konsekvenser och att det är en stor och utsatt grupp (motion 2002/03:So42). Problemen som kan uppstå för dessa barn är, för att nämna ett par exempel, rädsla, vanmakt, negativitet, koncentrationssvårigheter eller att de slår andra barn (motion 2001/02:Ju337; 2003/04:Ju458; 2005/06:Ju36 & 2005/06:Ju38). Genom att ge barnen målsägandestatus markeras det i samhället att det inte är accepterat och sänder ut signaler om vad som är rätt och fel (motion 2008/09:So553 & 2010/11:Ju399). Det hade även blivit en slags upprättelse för barnet (motion 2009/10:Ju317; 2010/11:Ju399 & 2015/16:792).

De psykiska effekterna av att bevittna våld tas upp i flera av motionerna och att det är ett slags psykiskt lidande eller en psykisk misshandel för barn att bevittna våld i nära relation (motion 2005/06:Ju38; 2009/10:Ju317 & 2010/11:Ju399). Här framhävs det även att de psykiska effekterna är mer omfattande när offret har en nära relation till förövaren (motion 2003/04:Ju458 & 2005/06:Ju38).

Fördelarna som hade uppkommit för barnet i rättsprocessen är något som används som argument i flera av motionerna. Dessa är att barnet inte enbart borde ses som ett vittne (motion 2005/06:Ju38) och att de genom att slippa vittna får en tryggare position i rättegången (motion 2006/07:Ju344). Hade barnet fått målsägandestatus hade barnet därigenom även fått tillgång till juridiskt biträde och fått skadestånd från förövaren (motion 2006/07:Ju316; 2007/08:A402; 2008/09:A395; 2008/09:So553; 2009/10:Ju381; 2010/11:Ju319 & 2015/16:792). Barnet hade även kunnat polisanmäla brottet som är begått mot denne själv och kunna förhöras som målsägande och därmed utan godkännandet av vårdnadshavaren (motion 2006/07:Ju344; 2010/11:Ju399 & 2015/16:792).

Två av motionerna (2002/03:So42 & 2005/06:Ju38) tar upp Nya Zeeland som exempel och menar att Sverige borde se till deras lagstiftning angående barn som bevittnat våld i nära relation. Motion 2005/06:Ju36 menar på att det inte behövs en ytterligare lag utan att det kan falla under BrB 4 kap 4 § som olaga tvång. Motion 2006/07:Ju344 tar upp exempel från BrB genom 4 kap. 6 och 7 § och att barn som bevittnat våld på liknande sätt kan ses som brottsoffer i juridisk mening. Enligt dessa lagar som reglerar hemfridsbrott och olaga intrång samt ofredande blir alla som är utsatta betraktade som brottsoffer och detta borde då även kunna appliceras på barn som bevittnat våld i nära relation (motion 2006/07:Ju344).

Några motioner har tagit upp argument som används emot att barn som bevittnat våld i nära relation ska bli målsägande. Till exempel används ett rättsfall från högsta domstolen (NJA 2005, s.712) där det fastslogs att barn som bevittnat våld mellan föräldrarna inte utsatts för ofredande då detta hade blivit en dubbelbestraffning med tanke på den straffskärpningsgrund som införts (motion 2005/06:Ju36 & 2010/11:Ju399). Motion 2015/16:792 menar också att det finns en problematik med att göra barnen som bevittnat våld mellan närstående till målsägande eftersom det skulle innebära att barnen hamnar i en lojalitetskonflikt mellan föräldrarna och det finns även en risk för att barnen tar på sig skulden för det som händer med föräldern som är tilltalad. Dock är slutresonemanget i denna motion att fördelarna för barnen som målsägande vid bevittnat av våld mellan närstående väger tyngre än nackdelarna.

6.4.1 Hållbarhetanalys

Argumenten till detta tema är högst relevanta på så sätt att de håller sig till de risker som finns för barnen samt fördelarna som uppstått i samband med rättegång om barnen varit målsägande. Hållbarheten är god i argumenten. Statistiken som tas upp är densamma som vid tema ett och de skador som motionerna framfört kan drabba barnen stämmer överens med vad

som framkommit tidigare. Argumenten som förs fram när det kommer till rättegång är av stor relevans och viktiga i denna fråga. Att barnen hade kunnat polisanmäla brottet och även förhöras som målsägande hade kunnat förändra mycket på detta område. Detta genom att barnen inte längre varit beroende av att den som blivit fysiskt utsatt anmäler brottet och att bli förhörd som målsägande hade kunnat stärka barnet genom att de på så sätt alltid hade fått komma till tals. Att ta upp Nya Zeeland som exempel är relevant, däremot finns det inget som bekräftar att deras lagstiftning gjort något för barnen på Nya Zeeland, vilket försvagar argumentet något. Argumenten som tas upp emot tesen anses även de hållbara och högst relevanta då det genom motargument blir en mer nyanserad bild av problematiken.

6.5 Tema 3

Motionerna tillhörande detta tema har alla tesen att det borde kriminaliseras att låta barn bevittna våld mellan närstående (Motion 2002/03:Ju334; 2003/04:Ju312; 2003/04:Ju349; 2003/04:So496; 2005/06:A310; 2005/06:Ju37; 2005/06:Ju532; 2007/08:Ju433; 2008/09:Ju379; 2009/10:Ju427; 2010/11:Ju239 & 2012/13:Ju243). En av motionerna tar upp att det är genomförbart med dagens lagstiftning i BrB 3 kap. 5 § om det har gjorts en ändring av lydelsen till fysisk och psykisk skada istället för kroppsskada (motion 2012/13:Ju243). Några av de övriga motionerna menar istället att kriminaliseringen skulle ske genom nya bestämmelser (motion 2003/04:Ju349; 2005/06:A310; 2005/06:Ju37 & 2005/06:Ju532). Resterande motioner menar att det krävs en kriminalisering men går inte in djupare på hur denna skulle utformas. Men underliggande för alla dessa motioner är att lagen som den ser ut är inte tillräckligt skydd för barn som bevittnar våld i nära relation.

Det hävdas att det är en slags psykisk misshandel för barn att bevittna våld i nära relation (motion 2005/06:A310; 2005/06:Ju37 & 2005/06:Ju532) och att barnen tar psykisk skada av bevittnandet (motion 2003/04:Ju312; 2003/04:So496 & 2012/13:Ju243). Att kriminalisera detta skulle synliggöra barnen vilket leder till att de hade kunnat få stöd och hjälp med sina upplevelser (motion 2008/09:Ju379; 2009/10:Ju427 & 2010/11:Ju239).

Även i en av dessa motioner tas Nya Zeeland upp som ett land som vi borde ta efter med hänsyn till deras lagstiftning kring barn som bevittnat våld i nära relation (motion 2003/04:Ju312).

6.5.1 Hållbarhetsanalys

Argumentationen här ser mycket ut som den gjort i tidigare teman i frågan om skadan barn kan ta av att bevittna våld mellan närstående. Argumenten som förs fram om att barnen

genom en kriminalisering skulle bli synliggjorda och därigenom kunna få stöd och hjälp ses som ett relevant argument eftersom det stödjer tesen. Däremot hade det varit önskvärt med en argumentation angående vem som kan göra sig skyldig till brottet. Om det enbart är den som utövar våldet eller om ansvaret ligger på någon mer.

6.6 Betänkanden

Alla motioner har fått avslag i riksdagen. I betänkandena har barn som bevittnat våld i nära relation inte tagits upp i någon större utsträckning och många gånger hänvisar betänkandena tillbaka till tidigare beslut och resonemang angående barn som brottsoffer, målsägande eller kriminalisering av att låta barnet bevittna våld mellan närstående. Till exempel hänvisas det till *Barnmisshandel – Att förebygga och åtgärda*, prop. 2005/06:166 eller till tidigare betänkanden. Det som är genomgående för betänkandena som behandlat motionerna är att barn som bevittnat våld mellan närstående inte kan falla under målsägandebegreppet, och att en förändring av målsägandebegreppet inte heller behövs. Det behövs inte heller någon utökad kriminalisering som skulle innebära att dessa barn utsätts för ett brott (bet. 2005/06:JuU19; 2006/07:JuU10; 2007/08:JuSoU1; 2009/10:JuU14; 2010/11:JuU11; 2012/13:JuU10 & 2015/16:JuU22). Två av betänkandena menar att det inte går att ge dessa barn status som målsägande med tanke på RB:s definition av begreppet (bet.2002/03:JuU11 & 2002/03SoU15). Ett betänkande hävdar dock att barnens brottsofferstatus skulle utredas (bet. 2003/04:JuU17). Två andra menade att det inte fanns något behov av att klassa barn som bevittnat våld i nära relation som brottsoffer (bet. 2000/01:SoU7 & 2001/02:JuU11).

6.6.1 Hållbarhetsanalys

Argumentationen som förs i betänkandena ses som relevant men däremot är den inte hållbar i samma utsträckning som tidigare material. Argumenten som används stöds inte i någon större utsträckning utan det är snarare konstateranden och att begreppsdefinitioner inte kan förändras eller att utökningar inte behövs. Visserligen hämtar de stöd från att tidigare utredningar kommit fram till samma slutsats men de argumenterar inte för varför denna slutsats dragits. Det hävdas att definitionen av målsägande i RB inte tillåter att barn som bevittnat våld mellan närstående ses som målsägande. Lagkommentaren gör det dock tydligt att definitionen är otydlig och därmed uppstår funderingar på hur hållbart detta argument faktiskt är.

6.7 Slutsatser

De slutsatser som kan dras är att trots att motioner angående brottsofferstatus fick avslag i första hand gick det igenom efter proposition 2005/06:166. Målsägandestatusen har däremot

fått avslag fullt ut och det har inte heller kommit någon proposition som tagit upp frågan. Hållbarhetsanalysen visar att argumenten som förts i de politiska dokumenten till stor grad är hållbara och relevanta även om det i några fall hade kunnat förbättras.

7. Effekter

För att undersöka vilka effekter de båda lagändringarna har fått har ett rättsfall valts ut samt statistik angående barn och brottsskadeersättning. Rättsfallet illustrerar hur straffskärpningsgrunden används och hur den förhåller sig till andra lagar. Statistiken ska ge en bild av hur ofta barn söker och får ersättning och därmed får upprättelse i form av ekonomisk ersättning.

7.1 Rättsfall

I NJA 2005 s. 712 finns ett rättsfall beskrivet som visar hur straffskärpningsgrunden används samt hur den förhåller sig till andra lagar. Det var en man som vid upprepade tillfällen hade misshandlat sin hustru och då även låtit barnen bevittna detta. En av åtalspunkterna berörde just detta där åklagaren menade att mannen hade utsatt barnen för ofredande enligt BrB 4 kap. 7 § när han lät barnen bevittna våldet. Högsta domstolen menade att det stod klart att barnen bevittnat detta våld och att det inneburit ett starkt obehag samt att mannen varit likgiltig inför det. Däremot ansåg de inte att detta kunde falla under ofredande i och med att BrB 29 kap. 2 § p.8 redan reglerar detta och innebär en försvårande omständighet. Skulle det då också bli straffbart skulle det innebära en dubbelbestraffning. Därmed menar Högsta domstolen att det inte går att utvidga begreppet ofredande så det även innefattar barn som bevittnat våld i hemmet. Om detta skulle göras hade det medfört en problematik om var gränsen skulle gå när en person bevittnat våldsbrott och övergrepp och därmed upplevt ett obehag.

Genom detta rättsfall framkommer det dels att barn som bevittnat våld i nära relation inte kan vara utsatta för ofredande, men det framkommer också att barnen inte kan vara målsägande. Detta eftersom det inte är förenligt med straffskärpningsgrunden som infördes samt otydligheten som skulle uppstå.

7.2 Brottsskadeersättning

Från och med den 15 november 2006 har barn som bevittnat våld i hemmet kunnat söka ersättning från brottsoffermyndigheten (Nordin 2009, s.11). Här nedan syns två tabeller där det går att utläsa hur ansöknings- och bifallsantalet ser ut och även hur mycket som delats ut.

Tabell 1, brottsskadeersättning för barn som bevittnat våld i hemmet mellan åren 2007–2011. (Brottsoffermyndigheten 2011, s.9.)

BUDGETÅR	ANTAL INKOMNA /PRÖVADE/BIFALLNA ANSÖKNINGAR	SAMMANLAGD UTBETALD ERSÄTTNING KR	GENOMSNITTLIG UTBETALD ERSÄTTNING KR
2007	235 / 187 / 80	540 000	6 750
2008	272 / 269 / 132	945 000	7 159
2009	239 / 266 / 157	1 225 000	7 803
2010	222 / 221 / 118	910 000	7 712
2011	237 / 234 / 162	1 395 000	8 611

Tabell 2, brottsskadeersättning för barn som bevittnat våld i hemmet mellan åren 2012–2016. (Brottsoffermyndigheten 2016b, s.11.)

ERSÄTTNING TILL BEVITTNANDE BARN

År	Antal inkomna/prövade/bifallna ansökningar	Sammanlagd utbetald ersättning (kr)	Genomsnittlig utbetald ersättning (kr)
2012	253 / 238 / 162	1 170 000	7 222
2013	351 / 332 / 214	1 735 000	8 108
2014	329 / 361 / 269	2 185 000	8 123
2015	333 / 299 / 214	1 745 000	8 154
2016	258 / 313 / 213	1 460 000	6 854

2007 var alltså första året som ger en rättvis bild av hur många barn som ansökte om brottsskadeersättning med anledning av bevittnande av våld. Som syns ovan i tabellen kom det in 235 ansökningar och av dem bifölls 80 (Brottsoffermyndigheten 2011, s.9). År 2013 kom flest ansökningar in när 351 ansökningar gjordes, men förra året hade de gått ner till 258. Däremot var antalet bifallna ansökningar 213, vilket är en stor ökning från första året, men inte det största då 2014 hade 269 bifallna (Brottsoffermyndigheten 2016b, s.11). Det kan alltså konstateras att antalet ansökningar inte ökat i någon större omfattning. De bifallna har däremot stigit under de tio år som denna brottsskadeersättning funnits.

Det avgörande i frågan om barnen får ersättning eller inte har att göra med om barnens situation omnämns i rättsprocessen. Framför allt är det i förundersökningen som det måste utredas ifall barn upplevt våldet. Bland de vanligaste orsakerna till att barn inte får ersättning efter att det har konstaterats att ett brott är begånget är att det i polisutredningen inte framgår om barnet bevittnat brottet. Det har gjorts satsningar från Brottsoffermyndigheten angående detta i syfte att öka medvetenheten om vad som krävs för att barn ska ha möjlighet till brottsofferersättning (Brottsoffermyndigheten 2016b, s.12).

8. Diskussion och slutsats

Sett utifrån Åströms modell så kan det ses som att det började med att det fanns ett problem angående barn som bevittnat våld i nära relation. Detta genom att forskning visade på att dessa barn utsätts för stora risker och kunde ta skada av att bevittna våld i nära relation. När utredningen (2001:72) angående barnmisshandel kom fram till att det var en slags psykisk misshandel började politiker agera. Det är även värt att ta i beaktande att stora barnrättsorganisationer så som Rädda Barnen talade för rättsliga förändringar för dessa barn (Nordin 2009).

Genom den första propositionen (2002/03:53) försökte problemet lösas med att göra det till en försvårande omständighet om barn bevittnat våld. Detta verkade inte vara tillräckligt då problemet kvarstod. Flera motioner lämnades in som krävde att mer måste göras för att uppmärksamma och ge upprättelse till barn som har bevittnat våld mellan närstående. Trots att alla dessa motioner fick avslag kom propositionen (2005/06:166) som ville ge barn som bevittnat våld mot närstående status som brottsoffer med rätt till ersättning. Därmed tog politikerna hänsyn till den skada som dessa barn kan utsättas för och införde en rättslig reglering. Dock verkar lagen inte fått någon större genomslagskraft då endast omkring 200 barn per år fått ersättning de senaste åren (Brottsoffermyndigheten 2016b). Att barnen fick status som brottsoffer är överensstämmande med FN:s brottsofferdeklaration och EU:s direktiv. Detta genom att båda dessa möjliggör det för brottsofferbegreppet att innefatta barn som bevittnat våld i nära relation (Europaparlamentet och rådets direktiv 2012 & Förenta Nationernas generalförsamling 1985).

Trots att barn som bevittnat våld i nära relation nu ses som brottsoffer verkar konflikten angående barnens rättsliga status inte vara helt löst. Denna slutsats dras genom att det kommit in ett flertal motioner som vill göra barn till målsägande och kriminalisera handlingen. Med hänsyn till att skadorna som barn får av att bevittna våld kan likställas med skadorna från en fysisk misshandel finns det starka skäl att ifrågasätta varför barnen inte kan likställas straffrättsligt. Att de inte kan vara målsägande med hänsyn till straffskärpningsgrunden i BrB 29 kap. 2 § p.8 är ett högst relevant argument och hade en rättslig reglering införts som gör barnen till målsägande hade denna straffskärpning fått ses över.

I fråga om en kriminalisering skulle verka avskräckande, som utredningen om barnmisshandel (2001:72) tar upp, är det en övervägning som alltid bör göras före instiftandet av en lag.

Däremot är det svårt att avgöra i förväg och hänsyn måste då tas till hur lagen skulle utformas och vilket straffvärde den skulle ha. Däremot skulle en kriminalisering förstärka de signaler som brottsofferstatusen ger om att det är skadligt för barnet och något som inte är accepterat av samhället.

Något som både utredningen från 2001 och den tidigare forskningen visar på är att stöd och hjälp är viktigt för barn som bevittnat våld i nära relation. Hjälpen och stödet är viktig eftersom att riskerna för psykiska skador ska minska. För att dessa barn ska kunna få hjälp krävs dock att de upptäcks och där finns en problematik med hur detta ska kunna göras. Ett försök var att göra barnen till brottsoffer men det var tydligen inte ett effektivt sätt. Kanske kan statusen som målsägande hjälpa till då barnen blir tvingade till att uppmärksammas i rättsprocessen.

Argumentationen som användes i motionerna och propositionerna liknar varandra på många punkter. Från den första propositionen som ledde till en förändring i lagen till motionerna som argumenterar för målsägandestatus och kriminalisering. Det återkommande är att ta upp siffror om hur utbrett problemet är och att nämna vilka risker som finns för barn som bevittnat våld i nära relation. Genom detta går det att dra slutsatsen att problemet finns kvar, nämligen att barnen behöver uppmärksammas och skyddas och detta har inte fullt ut uppnåtts.

Slutligen går det att konstatera att politikerna under 2000-talet har försökt lösa konflikten om hur barn som bevittnat våld i nära relation ska hanteras och skyddas. Att ge barnen status som målsägande skulle innebära att barnen har chans att få mer än enbart ekonomisk upprättelse. Argumenten som användes i motionerna för att barn skulle få målsägandestatus och att kriminalisera handlingen bedömdes vara hållbara och relevanta. Bedömningen gjordes eftersom argumenten stämde väl överens med vad som tidigare framkommit bland annat angående riskerna barnen utsätts för, och de argumenterade för tesen. Med tanke på hur förändringarna har sett ut innan och processerna sett i relation till Åströms modell är det inte en omöjlighet att kriminaliseringen eller målsägandestatusen blir verklighet. Detta är dock ingen garanti för att barnen kommer upptäckas och få hjälp. Politikerna visar dock att det är ett problem i samhället och att det är ett beteende som inte accepteras samt att barnen bör skyddas mot ett sådant beteende.

8.1 Kritisk tillbakablick

När det kommer till det insamlade materialet har jag försökt hålla mig objektiv. Det kan dock vara värt att notera att jag redan från början ansåg det märkligt att det fanns en grupp i

samhället som var brottsoffer utan att dessa varit utsatt för ett brott och på så sätt var målsägande. Detta kan ha färgat min läsning något men jag har försökt hålla mig neutral och inte lägga in personliga värderingar i fråga om hållbarheten i argumenten, utan bedöma dem gentemot vad som tidigare framkommit. Jag är inte politiskt insatt i någon större utsträckning och jag har därför inte heller blivit påverkad av vilket parti ett förslag kommit från. Det har i ett par av motionerna varit otydligt om de menat att barn som bevittnat våld mellan närstående ska vara endast brottsoffer eller brottsoffer med status som målsägande. Jag har då fått försöka tolka det genom argumenten och själva kontexten. Detta innebär dock att någon annan skulle kunna göra en annan tolkning och därmed placera motionerna i ett annat tema.

När det kommer till delen som behandlar effekterna hade effekterna av den första lagändringen kunnat behandlas i större utsträckning. Dock så fanns det ingen statistik att hitta angående tillämpningen av straffskärpningsgrunden, vilket annars hade varit önskvärt. Några andra relevanta avgörande från Högsta domstolen hittades inte heller och därför finns det enbart med ett. Jag anser dock detta rättsfall vara av stor relevans och därför har det valts att användas som en effekt av lagändringen 2003.

Att hitta statistik inom detta område har varit väldigt svårt och det som hittats har uteslutande refererat tillbaka till *Barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda* eller Rädas Barnens undersökningar. Det hade varit önskvärt att hitta flera källor på hur många barn som bevittnar våld mot närstående men detta har alltså inte varit möjligt. Jag är även medveten om att det förmodligen även finns stora mörkertal när det kommer till hur många barn som utsätts och därför är inte siffrorna helt tillförlitliga. Men då siffrorna kommer från tillförlitliga källor och ger en bild av hur det ser ut har jag valt att använda mig av de jag hittat.

8.2 Vidare forskning

Med hänsyn till att konflikten till viss del kvarstår när det kommer till barn som bevittnat våld mot närstående finns det mer forskning som hade varit intressant att bedriva. Förslagsvis hade vidare forskning kunnat ha sitt fokus på Nya Zeeland för att se om deras kriminalisering av att låta barn bevittna våld i nära relation haft någon effekt. I Sverige hade forskning kunnat undersöka hur personer som växt upp med våld mellan föräldrarna upplevt samhällets insatser och deras upplevelser. Det hade även varit intressant att göra en studie angående barn som är målsägande mot en närstående för att undersöka hur detta påverkar barnet, och därigenom se om det vore ett bra alternativ för barn som bevittnat våld mot närstående.

9. Källförteckning

9.1 Tryckta källor

- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3., [utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Calvete, Esther; Orue, Izaskun (2013). "Cognitive Mechanisms of the Transmission of Violence: Exploring Gender Differences among Adolescents Exposed to Family Violence.". In: *Journal of Family Violence*. 28 (1), S. 73–84.
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan Stockholm: Wolters Kluwer.
- Fonseka, Ruvani W.; Minnis, Alexandra M.; Gomez, Anu Manchikanti (2015). "Impact of Adverse Childhood Experiences on Intimate Partner Violence Perpetration among Sri Lankan Men.". In: *PLoS ONE*. 10 (8), S. 1–21.
- Fox, Claire L.; Corr, Mary-Louise; Gadd, David; Sim, Julius (2016). "Evaluating the effectiveness of domestic abuse prevention education: Are certain children more or less receptive to the messages conveyed? ". In: *Legal & Criminological Psychology*. 21 (1), S. 212–227.
- Hart, Chris (2009). *Doing a literature review: releasing the social science research imagination*. Reprint London: Sage Publications
- Howells, Nicolette; Rosenbaum, Alan (2008). "Effects of Perpetrator and Victim Gender on Negative Outcomes of Family Violence.". In: *Journal of Family Violence*. 23 (3), S. 203–209.
- Karakurt, Günnur; Keiley, Margaret; Posada, German (2013). "Intimate Relationship Aggression in College Couples: Family-of-Origin Violence, Egalitarian Attitude, Attachment Security.". In: *Journal of Family Violence*. 28 (6), S. 561–575.
- Kerley, Kent; Xu, Xiaohe; Sirisunyaluck, Bangon; Alley, Joseph (2010). "Exposure to Family Violence in Childhood and Intimate Partner Perpetration or Victimization in Adulthood: Exploring Intergenerational Transmission in Urban Thailand.". In: *Journal of Family Violence*. 25 (3), S. 337–347.
- Lawson, David M. (2001). "The Development of Abusive Personality: A Trauma Response.". In: *Journal of Counseling & Development*. 79 (4), S. 505.

- Lehmann, Peter (1997). "The Development of Posttraumatic Stress Disorder (PTSD) in a Sample of Child Witnesses to Mother Assault.". In: *Journal of Family Violence*. 12 (3), S. 241–257.
- Lehrer, Jocelyn A.; Lehrer, Evelyn L.; Zhao, Zhenxiang (2010). "Physical Dating Violence Victimization in College Women in Chile.". In: *Journal of Women's Health* (15409996). 19 (5), S. 893–902.
- Lepist, Sari; Åstedt-Kurki, Päivi; Joronen, Katja; Luukkaala, Tiina; Paavilainen, Eija (2010). "Adolescents' experiences of coping with domestic violence.". In: *Journal of Advanced Nursing*. 66 (6), S. 1232–1245.
- Litrownik, Alan J.; Newton, Rae; Hunter, Wanda M.; English, Diana; Everson, Mark D (2003) "Exposure to Family Violence in Young At-Risk Children: A Longitudinal Look at the Effects of Victimization and Witnessed Physical and Psychological Aggression.". In: *Journal of Family Violence*. 18 (1), S. 59–73.
- Mathiesen, Thomas (2005). *Rätten i samhället: en introduktion till rättssociologin*. Lund: Studentlitteratur
- Milletich, Robert; Kelley, Michelle; Doane, Ashley; Pearson, Matthew (2010). "Exposure to Interparental Violence and Childhood Physical and Emotional Abuse as Related to Physical Aggression in Undergraduate Dating Relationships.". In: *Journal of Family Violence*. 25 (7), S. 627–637.
- Murrell, Amy; Christoff, Karen; Henning, Kris (2007). "Characteristics of Domestic Violence Offenders: Associations with Childhood Exposure to Violence.". In: *Journal of Family Violence*. 22 (7), S. 523–532.
- Mustanoja, Susanna; Luukkonen, Anu-Helmi; Hakko, Helinä; Räsänen, Pirkko; Säävälä, Hannu; Riala, Kaisa (2011). "Is Exposure to Domestic Violence and Violent Crime Associated with Bullying Behaviour Among Underage Adolescent Psychiatric Inpatients?“. In: *Child Psychiatry & Human Development*. 42 (4), S. 495–506.
- Nordin, Jenny (2009). *Utan upprättelse: vem ser barn som bevittnat våld i hemmet? Rädda barnen*.
- O'Keefe, Maura (1996). "The Differential Effects of Family Violence on Adolescent Adjustment.". In: *Child & Adolescent Social Work Journal*. 13 (1), S. 51–68.
- Osofsky, Joy D. (2004). "Community outreach for children exposed to violence.". In: *Infant*

Mental Health Journal. 25 (5), S. 478–487.

Poole, Ann; Beran, Tanya; Thurston, Wilfreda (2008). “Direct and Indirect Services for Children in Domestic Violence Shelters.“. In: *Journal of Family Violence*. 23 (8), S. 679–686.

Pournaghash-Tehrani, Said; Feizabadi, Zahra (2009). “Predictability of Physical and Psychological Violence by Early Adverse Childhood Experiences.“. In: *Journal of Family Violence*. 24 (6), S. 417–422.

Spilsbury, James; Belliston, Lara; Drotar, Dennis; Drinkard, Allyson; Kretschmar, Jeff; Creeden, Rosemary; Flannery, Daniel; Friedman, Steve (2007). “Clinically Significant Trauma Symptoms and Behavioral Problems in a Community-based Sample of Children Exposed to Domestic Violence.“. In: *Journal of Family Violence*. 22 (6), S. 487–499.

Stewart, Janet; Todd, Nick; Kopeck, Cameron (2010). “A Clinical Model in Action in Intensive Residential Treatment: Meeting the Needs of Adolescent Boys who have Experienced Domestic Violence.“. In: *Journal of Child & Family Studies*. 19 (4), S. 419–428.

Zhang, Wenjuan; Finy, M.; Bresin, Konrad; Verona, Edelyn (2015). “Specific Patterns of Family Aggression and Adolescents’ Self- and Other-Directed Harm: The Moderating Role of Personality.“. In: *Journal of Family Violence*. 30 (2), S. 161–170.

Zinzow, Heidi m.; Ruggiero, Kenneth J.; Resnick, Heidi; Hanson, Rochelle; Smith, Daniel; Saunders, Benjamin; Kilpatrick, Dean (2009). “Prevalence and mental health correlates of witnessed parental and community violence in a national sample of adolescents.“. In: *Journal of Child Psychology & Psychiatry*. 50 (4), S. 441–450.

Åström, Karsten (2013). Parallel Norm Creating Processes I Baier, Matthias (red.) (2013). *Social and legal norms: towards a socio-legal understanding of normativity*, 71-85.

9.2 Elektroniska källor

Brottsoffermyndigheten 2011. *Brottsoffermyndigheten årsredovisning 2011*.

<https://www.brottsoffermyndigheten.se/Filer/B%C3%B6cker/BrOMs%20%C3%A5rsredovisning%202011.pdf> (Hämtad 2017-03-27).

Brottsoffermyndigheten 2012. *Brottsoffer och målsägande*.

<https://www.brottsoffermyndigheten.se/om-oss/brottsofferkunskap/brottsoffer-och-malsagande> (Hämtad 2017-03-21).

Brottsoffermyndigheten 2016a. *Barn som bevittnat våld mot närstående.*

<https://www.brottsoffermyndigheten.se/ersattning/brottskadeersattning/barn-som-bevittnat-vald-mot-narstaende> (Hämtad 2017-04-28).

Brottsoffermyndigheten 2016b. *Brottsoffermyndighetens årsredovisning 2016.*

<https://www.brottsoffermyndigheten.se/Filer/B%C3%B6cker/BrOMs%20%C3%A5rsredovisning%202016.pdf> (Hämtad 2017-03-27).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 *om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF*. Tillgänglig på internet: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029&from=sv> (hämtad 2017-03-21).

Förenta Nationerna 1990 den 2 september 1990. *Convention on the Rights of the Child.*

Tillgänglig på internet:

<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx> (hämtad 2017-05-15)

Förenta Nationernas generalförsamling A/RES/40/34 1985 den 29 november 1985.

Deklaration om grundläggande rättsprinciper för offer för brott och maktmissbruk.

Tillgänglig på internet:

<https://www.brottsoffermyndigheten.se/Filer/Broschyror/Svenska/FNs%20brottsofferdeklaration.pdf> (hämtad 2017-04-05).

Lagrådet, u.å. *Lagrådets verksamhet.* <https://www.lagradet.se/> (hämtad 2017-04-24).

Nationellt centrum för kvinnofrid, u.å. *Våld i nära relationer.*

<http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/vald-i-nara-relationer/#top> (hämtad 2017-04-18).

Nyberg, Lena. 2007. *Barn som upplever våld av eller mot närstående.*

<https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/vart-arbete/skrivelser/20071/2007/5/barn-som-upplever-vald-av-eller-mot-narstaende/> (hämtad 2017-04-25).

Rädda Barnen, u.å. *Barn som ser sin mamma eller pappa bli slagen.*

<https://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/barn-som-misshandlas/barn-som-ser-sin-foralder-bli-slagen/> (hämtad 2017-04-18).

Rädda Barnen, u.å. *Detta borde alla veta om barnmisshandel.*

<https://www.raddabarnen.se/Documents/vad-vi-gor/sverige/vald-och-overgrepp/detta-borde-alla-veta-om-barnmisshandel.pdf> (hämtad 2017-04-19).

Sveriges riksdag, 2016. *Beslut om lagar.* <http://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar>

[riksdagen/riksdagens-uppgifter/beslutar-om-lagar/](https://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar/riksdagen/riksdagens-uppgifter/beslutar-om-lagar/) (hämtad 2017-04-28).

Sveriges riksdag, 2017. *Riksdagens ombudsmän, JO*. <http://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar/riksdagen/riksdagens-myndigheter-och-namnder/riksdagens-ombudsman-jo/> (hämtad 2017-05-18)

9.3 Lagar och riksdagstryck

Betänkande 2000/01:soU7: *Barn – här och nu Redogörelse för barnpolitiken i Sverige.*

Betänkande 2001/02:JuU11: *Våldsbrott och brottsoffer.*

Betänkande 2002/03:JuU11: *Våldsbrott och brottsoffer.*

Betänkande 2002/03:SoU15: *Stärkt skydd för barn i utsatta situationer.*

Betänkande 2003/04:JuU17: *Våldsbrott och brottsoffer.*

Betänkande 2005/06:JuU19: *Barn som bevittnat våld ska få bättre stöd.*

Betänkande 2006/07:JuU10: *Våldsbrott och brottsoffer.*

Betänkande 2007/08:JuSou1: *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.*

Betänkande 2008/09:JuU21: *Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.*

Betänkande 2009/10:JuU14: *Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.*

Betänkande 2010/11:JuU11: *Våldsbrott och brottsoffer.*

Betänkande 2012/13:JuU10: *Straffrättsliga frågor.*

Betänkande 2013/14:JuU18: *Våldsbrott och brottsoffer.*

Betänkande 2015/16:JuU1: *Utgiftsområde 4 Rättsväsendet.*

Betänkande 2015/16:JuU22: *Våldsbrott och brottsoffer.*

Domestic Violence Act 1995, p.3.

Fitger, Peter, Sörbom, Monika, Eriksson, Tobias, Hall, Per, Palmkvist, Ragnar & Renfors, Cecilia. Rättegångsbalken (20 december 2016, Zeteo), kommentarerna till 20 kap. 8 §.

Lindeblad, Ann-Christine, Brottskadlagen (1 januari 2017, Karnov), kommentarerna till 9 §.

Motion 2000/01:So450: *Våldet i samhället.*

Motion 2001/02:Ju337: *Brottsofferbegreppet.*

Motion 2002/03:Ju9: *med anledning av prop. 2002/03:70 Ytterligare åtgärder för att motverka våld i nära relationer.*

Motion 2002/03:Ju234: *Våld i nära relationer.*

Motion 2002/03:Ju334: *Barn som brottsoffer.*

Motion 2002/03:So42: *Med anledning av prop.2002/03:53 Stärkt skydd för utsatta barn.*

Motion 2002/03:So43: *Med anledning av prop. 2002/03:53 Stärkt skydd för utsatta barn.*

Motion 2003/04:Ju312: *Barns ställning vid våld mot närstående.*

Motion 2003/04:Ju349: *Rättstrygghet.*

Motion 2003/04:Ju444: *Brottsoffer.*

Motion 2003/04:Ju458: *Barn som bevittnar våld.*

Motion 2003/04:So496: *Skydd till våldsutsatta kvinnor och barn.*

Motion 2003/04:So504: *Barnet i fokus.*

Motion 2003/04:Ub271: *Elevhälsa.*

Motion 2004/05:Sf319: *Barnens bästa.*

Motion 2005/06:A310: *Ett jämställt samhälle.*

Motion 2005/06:Ju36: *Med anledning av prop. 2005/06:166 Barn som bevittnat våld.*

Motion 2005/06:Ju37: *Med anledning av prop. 2005/06:166 Barn som bevittnat våld.*

Motion 2005/06:Ju38: *Med anledning av prop. 2005/06:166 Barn som bevittnat våld.*

Motion 2005/06:Ju483: *Brottsoffer.*

Motion 2005/06:Ju532: *Trygghet mot brott.*

Motion 2005/06:So556: *Barnperspektiv*

Motion 2005/06:So647: *Barns rättigheter och samhällets skyldigheter.*

Motion 2005/06:So699: *Barn i vår tid.*

Motion 2006/07:Ju316: *Mäns våld mot kvinnor.*

Motion 2006/07:Ju344: *Barn som bevittnar våld.*

Motion 2007/08:A402: *Ett jämställt samhälle.*

Motion 2007/08:Ju8: *Med anledning av skr. 2007/08:39 Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.*

Motion 2007/08:Ju433: *Stärkt skydd för barn, ungdomar och kvinnor.*

Motion 2008/09:A395: *Ett jämställt samhälle.*

Motion 2008/09:Ju340: *Samordnade rättsprocesser i barnmål.*

Motion 2008/09:Ju379: *Bekämpa den grova kriminaliteten och brottens orsaker.*

Motion 2008/09:So553: *Barn som lever i våldsamma familjer.*

Motion 2009/10:Ju317: *Barn som bevittnar våld.*

Motion 2009/10:Ju381: *Ett jämställt samhälle.*

Motion 2009/10:Ju427: *Trygghet mot brott.*

Motion 2010/11:Ju239: *Barn som tvingas bevittna våld.*

Motion 2010/11:Ju319: *Mäns våld mot kvinnor.*

Motion 2010/11:Ju399: *Barn som målsägande.*

Motion 2010/11:So543: *På barns villkor.*

Motion 2012/13:Ju243: *Brottsligt att låta barn bevittna våld hemma.*

Motion 2012/13:Ju249: *Ökad trygghet för alla - en rättspolitik för framtiden.*

Motion 2015/16:792: *Brottsofferfrågor.*

Motion 2015/16:1481: *Barns rättigheter*

NJA 2005 s.712

Proposition 2002/03:53: *Stärkt skydd för barn i utsatta situationer m.m.*

Proposition 2005/06:166: *Barn som bevittnat våld.*

SFS 1942:740: *Rättegångsbalken.*

SFS 1947:948: *Förundersökningskungörelse*

SFS 1962:700: *Brottsbalken.*

SFS 2001:453: *Socialtjänstlagen.*

SFS 2014:322: *Brottsskadelagen.*

SOU 2001:72: *Barnmisshandel. Att förebygga och åtgärda: slutbetänkande.*

SOU 2012:26: *En ny brottsskadelag.*

10. Bilaga 1

1	Namn	Parti	Sökning	Tema	Betänkande
2	Proposition 2002/03:53. <i>Stärkt skydd för barn i utsatta situationer m.m.</i>	Socialdemokraterna			
3	Proposition 2005/06:166. <i>Barn som bevittnat våld.</i>	Socialdemokraterna			
4	Motion 2000/01:So450. <i>Våldet i samhället.</i>	Miljöpartiet	2	1	2000/01:SoU7
5	Motion 2001/02:Ju337. <i>Brottsofferbegreppet.</i>	Socialdemokraterna	2	2	2001/02:JuU11
6	Motion 2002/03:So42. <i>Med anledning av prop. 2002/03:53 Stärkt skydd för utsatta barn.</i>	Moderaterna	1	2	2002/03:SoU15
7	Motion 2002/03:So43. <i>Med anledning av prop. 2002/03:53 Stärkt skydd för utsatta barn.</i>	Folkpartiet	1	2	2002/03:SoU15
8	Motion 2002/03:Ju234. <i>Våld i nära relationer.</i>	Folkpartiet	2	2	2002/03:JuU11
9	Motion 2002/03:Ju334. <i>Barn som brottsoffer.</i>	Socialdemokraterna	2	3	2002/03:JuU11
10	Motion 2003/04:Ju458. <i>Barn som bevittnar våld.</i>	Socialdemokraterna	2	2	2003/04:JuU17
11	Motion 2003/04:Ju312. <i>Barns ställning vid våld mot närstående.</i>	Kristdemokraterna, Moderaterna, Folkpartiet, Vänsterpartiet, Centerpartiet, Miljöpartiet	2	3	2003/04:JuU17
12	Motion 2003/04:Ju349. <i>Rättstrygghet.</i>	Centerpartiet	2	3	2003/04:JuU17
13	Motion 2002/03:Ju9. <i>Med anledning av prop. 2002/03:70 Ytterligare åtgärder för att motverka våld i nära relationer.</i>	Folkpartiet	2	1	2003/04:JuU17
14	Motion 2003/04:Ub271. <i>Elevhälsa.</i>	Miljöpartiet	2	2	2003/04:JuU17
15	Motion 2003/04:So496. <i>Skydd till våldsutsatta kvinnor och barn.</i>	Socialdemokraterna	2	3	2003/04:JuU17
16	Motion 2003/04:Ju444. <i>Brottsoffer.</i>	Folkpartiet	2	1	2003/04:JuU17
17	Motion 2003/04:So504. <i>Barnet i fokus.</i>	Folkpartiet	2	1	2003/04:JuU17
18	Motion 2004/05:Sf319. <i>Barnens bästa.</i>	Folkpartiet	2	1	2005/06:JuU19
19	Motion 2005/06:A310. <i>Ett jämställt samhälle</i>	Centerpartiet	2	3	x
20	Motion 2005/06:So556. <i>Barnperspektiv</i>	Folkpartiet	2	1	x
21	Motion 2005/06:Ju36. <i>Med anledning av prop. 2005/06:166 Barn som bevittnat våld.</i>	Moderaterna	1	2	2005/06:JuU19
22	Motion 2005/06:Ju37. <i>Med anledning av prop. 2005/06:166 Barn som bevittnat våld.</i>	Centerpartiet	1	3	2005/06:JuU19
23	Motion 2005/06:Ju38. <i>Med anledning av prop. 2005/06:166 Barn som bevittnat våld.</i>	Folkpartiet	1	2	2005/06:JuU19
24	Motion 2005/06:Ju532. <i>Trygghet mot brott.</i>	Centerpartiet	2	3	2005/06:JuU19
25	Motion 2005/06:So699. <i>Barn i vår tid.</i>	Miljöpartiet	2	2	2005/06:JuU19
26	Motion 2005/06:So647. <i>Barns rättigheter och samhällets skyldigheter.</i>	Kristdemokraterna	2	1	2005/06:JuU19
27	Motion 2005/06:Ju483. <i>Brottsoffer.</i>	Kristdemokraterna	2	1	2005/06:JuU19
28	Motion 2006/07:Ju316. <i>Mäns våld mot kvinnor.</i>	Miljöpartiet	2	2	2006/07:JuU10
29	Motion 2006/07:Ju344. <i>Barn som bevittnar våld.</i>	Socialdemokraterna	2	2	2006/07:JuU10
30	Motion 2007/08:Ju8. <i>Med anledning av skr. 2007/08:39 Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer</i>	Socialdemokraterna	2	2	2007/08:JuSou1
31	Motion 2007/08:Ju433. <i>Stärkt skydd för barn, ungdomar och kvinnor.</i>	Socialdemokraterna	2	3	2007/08:JuSou1
32	Motion 2007/08:A402. <i>Ett jämställt samhälle.</i>	Miljöpartiet	2	2	2007/08:JuSou1
33	Motion 2008/09:So553. <i>Barn som lever i våldsamma familjer.</i>	Kristdemokraterna	2	2	2008/09:JuU21
34	Motion 2008/09:Ju340. <i>Samordnade rättsprocesser i barnmål.</i>	Socialdemokraterna	2	1	2008/09:JuU21
35	Motion 2008/09:A395. <i>Ett jämställt samhälle.</i>	Miljöpartiet	2	2	2008/09:JuU21
36	Motion 2008/09:Ju379. <i>Bekämpa den grova kriminaliteten och brottnas orsaker.</i>	Socialdemokraterna	2	3	2009/10:JuU14
37	Motion 2009/10:Ju427. <i>Trygghet mot brott.</i>	Socialdemokraterna	2	3	2009/10:JuU14
38	Motion 2009/10:Ju317. <i>Barn som bevittnar våld.</i>	Socialdemokraterna	2	2	2009/10:JuU14
39	Motion 2009/10:Ju381. <i>Ett jämställt samhälle.</i>	Miljöpartiet	2	2	2009/10:JuU14
40	Motion 2010/11:Ju399. <i>Barn som målsägande.</i>	Moderaterna	2	2	x
41	Motion 2010/11:Ju239. <i>Barn som tvingas bevittna våld.</i>	Socialdemokraterna	2	3	2010/11:JuU11
42	Motion 2010/11:So543. <i>På barns villkor.</i>	Miljöpartiet	2	2	2010/11:JuU11
43	Motion 2010/11:Ju319. <i>Mäns våld mot kvinnor.</i>	Miljöpartiet	2	2	2010/11:JuU11
44	Motion 2012/13:Ju243. <i>Brottsligt att låta barn bevittna våld hemma.</i>	Folkpartiet	2	3	2012/13:JuU10
45	Motion 2012/13:Ju249. <i>Ökad trygghet för alla - en rättspolitik för framtiden.</i>	Miljöpartiet	2	2	2013/14:JuU18
46	Motion 2015/16:792. <i>Brottsofferfrågor</i>	Vänsterpartiet	2	2	2015/16:JuU1
47	Motion 2015/16:1481. <i>Barns rättigheter</i>	Folkpartiet	2	1	2015/16:JuU22

Sökning 1: Följdmotioner till proposition 2002/03:53 eller 2005/06:166.

Sökning 2: Motioner hittade via sökning på riksdagens hemsida.

Tema 1: Barn som bevittnat våld i nära relation ska få brottsofferstatus.

Tema 2: Barn som bevittnat våld i nära relation ska få målsägandestatus.

Tema 3: Kriminalisering av att låta barn bevittna våld i nära relation.